

13.02.2023

IFRS 17 FORSIKRINGSKONTRAKTER – FELLES BRANSJEFORSTÅELSE FOR KLASSIFISERING OG MÅLING AV NORSKE LIVSFORSIKRINGSKONTRAKTER

Innhold

1. Innledning	3
2. Begreper og definisjoner	4
2.1 Virkeområde	5
2.2 Poliseholder	6
2.3 Dekkomponering	6
2.4 Investeringskomponent	7
2.5 Direkte deltakende kontrakt	8
2.6 Kontraktens grense	10
2.7 Dekningsperiode	11
2.8 Målemodeller	11
3. Behandling av premiefond og risikoutjevningfond	12
3.1 Premiefond	12
3.2 Risikoutjevningfond	12
4. Arbeidsgruppens tolkninger og vurderinger	13
4.1 Ytelsesbasert pensjonsordning i privat sektor	14
4.2 Individuelle kontrakter med gammel overskuddsmodell	19
4.2.1 Individuell rente- og pensjonsforsikring (IPA og livrente)	20
4.2.2 Individuell kapitalforsikring	22
4.3 Individuelle kontrakter med ny overskuddsmodell	23
4.3.1 Individuell rente- og pensjonsforsikring (IPS og livrente)	23
4.3.2 Individuell kapitalforsikring	25
4.4 Innskuddsbasert pensjonsordning	25
4.5 Individuelle kontrakter med investeringsvalg	28
4.5.1 Individuell rente- og pensjonsforsikring (IPA, IPS og livrente)	28
4.5.2 Individuell kapitalforsikring	29
4.6 Kollektiv uføre- og etterlattepensjon	30
4.7 Individuell livsforsikring	32
4.8 Hybridpensjon	33
4.9 Offentlige pensjonskontrakter	36
4.10 Personalforsikring	38

1. Innledning

I mai 2017 publiserte International Accounting Standards Board (IASB) IFRS 17 Forsikringskontrakter¹, som erstatter den midlertidige standarden IFRS 4 Forsikringskontrakter fra og med regnskapsåret 2023. Den nye standarden er ment å bidra til at regnskapene gir et mer rettviseende bilde av forsikringsforetakenes stilling og resultat, samt bedret sammenlignbarhet med regnskap i andre bransjer og land.

IFRS 17 innebærer en vesentlig endring i måten forsikringskontrakter måles på og hvordan inntjening og finansiell stilling for forsikringsforetakene blir presentert. De viktigste endringene er at det skal brukes oppdaterte forutsetninger, gevinster skal periodiseres over tidsperioden for oppfyllelse av kontraktene, det skal fastsettes en eksplisitt margin for ikke-finansiell risiko og forsikringsinntekter skal presenteres uten eventuelle spareelementer (investeringskomponenter). Standarden inneholder også nye krav til noteopplysninger.

Siden IFRS 17 er et relativt komplisert regelverk som i stor grad er prinsippbasert og dermed gir betydelig rom for bruk av skjønn og fortolkninger, etablerte Finans Norge i 2018 en arbeidsgruppe som fikk i oppgave å utarbeide en felles bransjeforståelse for klassifisering og måling av norske livsforsikringskontrakter etter de nye reglene. Arbeidsgruppen har jobbet parallelt med det omfattende implementeringsarbeidet som har pågått i livsforsikringsforetakene i perioden etter publiseringen av IFRS 17. Livsforsikringsforetakene kan komme til ulikt resultat for enkelte produkter selv om de har tolket de aktuelle bestemmelsene i standarden likt. Dette har i første rekke sammenheng med at kontraktsvilkår og/eller tidspunkt for innregning av kontraktene er forskjellig. Arbeidsgruppen har derfor hatt et særlig fokus på å bli enig om noen felles prinsipper som anvendelsen av nytt regelverk bør være basert på.

Arbeidsgruppen har hatt medlemmer fra disse foretakene:

- DNB Livsforsikring
- Nordea Liv
- SpareBank 1 Forsikring
- Storebrand
- KLP
- Gjensidige Forsikring
- Danica Pensjon
- Fremtind Livsforsikring
- Oslo Pensjonsforsikring

---

¹ IFRS 17 Forsikringskontrakter består av paragrafene i standarden samt vedlegg A-D. Det foreligger også et dokument med utfyllende bestemmelser til standarden (Basis for Conclusions (BC)). I juni 2020 vedtok IASB enkelte endringer i den opprinnelige utgaven av IFRS 17.

Det har blitt avholdt flere møter mellom arbeidsgruppen og de fire revisjonsselskapene Deloitte, EY, KPMG og PwC.

Alle nye IFRS standarder må gjennom en godkjeningsprosess i EU før de kan gjøres gjeldende innen EU/EØS-området. IFRS 17 ble godkjent av EU i november 2021. Det fremgår av paragraf 22 i standarden at et foretak ikke skal inkludere kontrakter utstedt mer enn ett år fra hverandre i samme gruppe. EU har vedtatt et unntak for kravet om årlige kohorter («carve-out») for livsforsikringskontrakter som innehar visse egenskaper². Det er valgfritt å anvende unntaket. Foretak som ønsker det, kan følgelig forholde seg til IFRS 17 slik den er utgitt av IASB.

Regnskapslovgivningen for norske livsforsikringsforetak inneholder to forskjellige regelsett; IFRS (gjelder kun konsernregnskapet) og nasjonale regler tilpasset IFRS.

Livsforsikringsforetak med verdipapirer notert på regulert marked i EØS-området har plikt til å utarbeide konsernregnskap etter IFRS, jf. regnskapsloven § 3-9 første ledd. Øvrige livsforsikringsforetak kan utarbeide konsernregnskap enten etter IFRS eller etter nasjonale regler tilpasset IFRS, jf. årsregnskapsforskriften § 1-3 første ledd.

Selskapsregnskapet til livsforsikringsforetak skal utarbeides etter nasjonale regler tilpasset IFRS, jf. årsregnskapsforskriften § 1-2. Det er ikke åpnet for at livsforsikringsforetak kan anvende IFRS 17 i selskapsregnskapet.

Livsforsikringsforetak som inngår i konsern der konsernregnskapet utarbeides etter IFRS, vil måtte utarbeide regnskap basert på IFRS 17 for konsolideringsformål.

I punkt 2 i notatet gis det en oversikt over noen begreper og definisjoner i den nye standarden som er av betydning for klassifisering og måling av livsforsikringskontrakter. Virkeområde og poliseholder er omtalt i henholdsvis punkt 2.1 og punkt 2.2, mens dekomponering og investeringskomponent er omhandlet i henholdsvis punkt 2.3 og punkt 2.4. Deretter følger en omtale av direkte deltakende kontrakt og kontraktens grense i henholdsvis punkt 2.5 og punkt 2.6, mens dekningsperiode og målemodeller omhandles i henholdsvis punkt 2.7 og punkt 2.8.

Behandlingen av premiefond og risikoutjevningfond drøftes i punkt 3. I punkt 4 redegjøres det for arbeidsgruppens tolkninger og vurderinger.

2. Begreper og definisjoner

I dette punktet gis det en oversikt over noen begreper og definisjoner i den nye standarden som er av betydning for klassifisering og måling av livsforsikringskontrakter.

---

² Se artikkel 2 i [kommisjonsforordning 2021/2036](#).

2.1 Virkeområde

IFRS 17 gjelder alle forsikringskontrakter som foretaket utsteder, inklusive egne gjenforsikringskontrakter og gjenforsikringskontrakter som foretaket har anskaffet, jf. paragraf 3(a)-(b).

En forsikringskontrakt er i vedlegg A til standarden definert som en kontrakt hvor en part (forsikringsgiveren) påtar seg en betydelig forsikringsrisiko for en annen part (poliseholderen eller forsikringstakeren) ved å samtykke i å betale erstatning til poliseholderen dersom en angitt usikker fremtidig hendelse (den forsikrede hendelsen) påvirker poliseholderen negativt.

Forsikringsrisiko er i samme vedlegg definert som risiko, unntatt finansiell risiko, som overføres fra innehaveren av en kontrakt til forsikringsgiveren.

En kontrakt inneholder betydelig forsikringsrisiko dersom en angitt usikker fremtidig hendelse kan forårsake at forsikringsgiveren må betale vesentlige tilleggsytelser i minst ett scenario. Det er ingen krav om at tilleggsytelsen skal være vesentlig for regnskapet eller være sannsynlig, men den må kunne påføre forsikringsgiveren et tap på nåverdibasis i minst ett scenario.

IFRS 17 gjelder videre investeringskontrakter som foretaket utsteder med deltakende diskresjonære vilkår (en skjønnsmessig del) forutsatt at foretaket også utsteder forsikringskontrakter, jf. paragraf 3(c).

En investeringskontrakt med deltakende diskresjonære vilkår er i vedlegg A definert som et finansielt instrument som gir en bestemt investor en kontraktsmessig rettighet til å motta, i tillegg til garanterte ytelser, ytterligere beløp:

- (a) som forventes å utgjøre en vesentlig del av de samlede ytelser,
- (b) hvor tidspunkt eller størrelse er underlagt foretakets skjønn, og
- (c) som i henhold til kontrakten er basert på:
  - (i) avkastningen på en bestemt portefølje av kontrakter eller en bestemt type kontrakter
  - (ii) realisert og/eller urealisert avkastning på en bestemt portefølje av eiendeler utsteder besitter, eller
  - (iii) resultatet i det foretak eller fond som utsteder kontrakten.

Samtlige kriterier i (a), (b) og (c) må være oppfylt. Under vilkår (c) må enten (i), (ii) eller (iii) være tilfredsstillt.

Finansielle garantikontrakter faller utenfor virkeområdet til IFRS 17, med mindre foretaket tidligere uttrykkelig har erklært at det anser slike kontrakter som forsikringskontrakter, og har lagt en regnskapsmessig behandling til grunn, som samsvarer med den regnskapsmessige behandlingen av forsikringskontrakter, jf. paragraf 7(e).

2.2 Poliseholder

Poliseholder eller forsikringstaker er i vedlegg A definert som den part, som har rett til kompensasjon i henhold til en forsikringskontrakt, hvis en forsikret hendelse inntreffer.

Det fremgår av et saksdokument³ som IASBs administrasjon utarbeidet til møtet i TRG⁴ i september 2018 at poliseholderen kan motta kompensasjonen direkte eller indirekte ved at erstatningen utbetales til poliseholderens begunstigede (etterlatte). En dødsforsikring nevnes som et eksempel på en forsikringsdekning der en eventuell erstatning utbetales til poliseholderens begunstigede.

I saksdokumentet drøftes det om det i en gruppeforsikring som et forsikringsforetak har inngått med en bank er banken som er poliseholder siden erstatningsutbetalinger betales direkte til banken eller om det er bankkundene som har tegnet forsikring under avtalen (sertifikatinnehaverne) som er poliseholdere siden forsikringsforetaket betaler sertifikatinnehavernes gjeld til banken hvis den forsikrede hendelsen inntreffer. Det konkluderes med at i det aktuelle tilfellet er det sertifikatinnehaverne som er poliseholdere siden det er sertifikatinnehaverne som nyter godt av forsikringsdekning dersom den forsikrede hendelsen inntreffer.

I saksdokumentet drøftes det også om den aktuelle gruppeforsikringen skal behandles som en forsikringskontrakt eller flere forsikringskontrakter. Følgende fakta og omstendigheter nevnes som indikasjoner på at gruppeforsikringen reflekterer flere forsikringskontrakter:

- forsikringsdekningen prises og selges separat
- bortsett fra å være kunder i banken, er sertifikatinnehaverne ikke knyttet til hverandre
- kjøp av forsikringsdekning er en valgmulighet hver enkelt bankkunde har

Det følger av analysen i saksdokumentet at det kan være flere poliseholdere i en forsikringskontrakt dersom vilkårene i kontrakten tilsier det. Dette er relevant for kollektive kontrakter som er inngått med bedrifter.

2.3 Dekomponering

Mange forsikringskontrakter består av flere ulike rettigheter og plikter. IFRS 17 krever at enkelte komponenter skal dekomponeres fra forsikringskontrakten. Det fremgår av paragraf 10-13 at dette gjelder

- noen innebygde derivater⁵,
- distinkte investeringskomponenter og
- distinkte tjenestekomponenter.

---

³ [Agenda Paper 8](#).

⁴ IASB etablerte Transition Resource Group for IFRS 17 Insurance Contracts (TRG) for å ha et offentlig forum der ulike interessenter kunne få behandlet problemstillinger knyttet til implementeringen av IFRS 17. Siste møte i TRG ble holdt i april 2019.

⁵ F.eks. rentegarantier/-opsjoner eller opsjoner knyttet til en aksjeindeks.

Dekomponering er forbudt dersom det ikke er påkrevd etter standarden, jf. paragraf BC114.

IFRS 9 Finansielle instrumenter skal anvendes for å avgjøre om en forsikringskontrakt inneholder et innebygd derivat som skal dekomponeres fra kontrakten. Det følger også av IFRS 9 hvordan derivater som skal dekomponeres skal måles.

I punkt 2.4 gjøres det rede for reglene for dekomponering av distinkte investeringskomponenter. Reglene for dekomponering av distinkte tjenestekomponenter er ikke omtalt nærmere i notatet. Det vises her til standarden.

2.4 Investeringskomponent

En investeringskomponent er i vedlegg A definert som de beløp, et foretak i henhold til en forsikringskontrakt under alle omstendigheter skal tilbakebetale til en poliseholder, uavhengig av om det inntreffer en forsikret hendelse.

Mens det er brukt ubestemt form av begrepet «poliseholder» i definisjonen av en investeringskomponent («en poliseholder»), er det benyttet bestemt form av dette begrepet («poliseholderen») i flere andre bestemmelser i standarden. Flertallet i arbeidsgruppen⁶ forstår standarden slik at det med begrepet «en poliseholder» menes forsikringskollektivet og at det er relevant å vektlegge egenskaper ved forsikringskollektivet i vurderingen av om et forsikringsprodukt inneholder en investeringskomponent.

Distinkt investeringskomponent

Det fremgår av paragraf 11(b) at et foretak skal dekomponere en investeringskomponent fra en forsikringskontrakt hvis investeringskomponenten er distinkt, jf. paragraf B31 og paragraf B32. En investeringskomponent som har blitt dekomponert skal regnskapsføres i samsvar med IFRS 9 med mindre den er en investeringskontrakt med deltakende diskresjonære vilkår, se punkt 2.1, og dermed skal regnskapsføres i samsvar med IFRS 17.

Etter paragraf B31 er en investeringskomponent distinkt hvis, og bare hvis, følgende vilkår begge er oppfylt:

- (a) investeringskomponenten og forsikringskomponenten er ikke svært sammenknyttet («highly interrelated»).
- (b) en kontrakt med tilsvarende vilkår selges, eller kan selges, separat i samme marked eller samme jurisdiksjon, enten av foretak som utsteder forsikringskontrakter eller av andre aktører.

---

⁶ Gjensidige Forsikring mener at vurderingen av om et forsikringsprodukt inneholder en investeringskomponent skal foretas på kontraktsnivå.

Det fremgår av paragraf B32 at en investeringskomponent og en forsikringskomponent er svært sammenknyttet hvis, og bare hvis:

- (a) foretaket ikke kan måle en komponent uten å ta den andre i betraktning; eller
- (b) poliseholderen ikke kan dra nytte av en komponent med mindre den andre også er til stede. Hvis bortfall eller forfall av en komponent i en kontrakt medfører bortfall eller forfall av den andre, skal foretaket regnskapsføre den kombinerte investeringskomponenten og forsikringskomponenten etter IFRS 17.

Ikke-distinkt investeringskomponent

Dekomponering er forbudt dersom det ikke er påkrevd etter standarden, se punkt 2.3 over. En ikke-distinkt investeringskomponent skal følgelig innregnes og måles sammen med forsikringskontrakten. Innbetalinger til og utbetalinger fra en ikke-distinkt investeringskomponent skal likevel ikke inngå som del av forsikringsinntekter og kostnader for forsikringstjenester.

2.5 Direkte deltakende kontrakt

Noen forsikringskontrakter gir poliseholderen mulighet til å få en andel av kontraktens investeringsavkastning i tillegg til kompensasjon for tap knyttet til den forsikrede risikoen. Slike forsikringskontrakter er i IFRS 17 omtalt som direkte deltakende kontrakter.

En forsikringskontrakt er en direkte deltakende kontrakt hvis alle vilkårene i paragraf B101(a)-(c) er oppfylt ved kontraktsinngåelse, se punkt (a)-(c) nedenfor:

- (a) kontraktsvilkårene angir at poliseholderen deltar i en klart identifisert portefølje av underliggende elementer (jf. paragraf B105-B106);
- (b) foretaket forventer å betale til poliseholderen et beløp som tilsvarer en betydelig andel av virkelig verdi-avkastningen på de underliggende elementene (jf. paragraf B107); og
- (c) foretaket forventer at en betydelig andel av enhver endring i de beløp som skal betales til poliseholderen vil variere med endringer i virkelig verdi av de underliggende elementene (jf. paragraf B107).

Det er i definisjonen av en direkte deltakende kontrakt brukt bestemt form av begrepet «poliseholder», dvs. «poliseholderen». Vurderingen av om en forsikringskontrakt er en direkte deltakende kontrakt skal derfor i utgangspunktet foretas på kontraktsnivå som høyeste aggregeringsnivå. Av paragraf B103 følger det imidlertid at man ved måling av kontantstrømmer skal ta hensyn til kontantstrømmer som går til eller fra andre poliseholdere.

Vilkåret i paragraf B101(a) om at kontraktsvilkårene angir at poliseholderen deltar i en klart identifisert portefølje av underliggende elementer utelukker ikke at foretaket kan variere beløpene som betales til poliseholderen, jf. paragraf B105. Koblingen til de underliggende elementene må imidlertid kunne kontrolleres.

Porteføljen av underliggende elementer kan omfatte alle slags elementer, f.eks. en referanseportefølje med eiendeler, foretakets netto eiendeler, eller en bestemt undergruppe av foretakets netto eiendeler, så lenge de er klart definert i kontrakten, jf. paragraf B106. Det følger videre av paragraf B106 at det ikke dreier seg om en klart identifisert portefølje av underliggende elementer hvis foretaket kan endre sammensetningen av de underliggende elementene med tilbakevirkende kraft.

Av paragraf B107 fremgår det at foretaket skal tolke begrepet «betydelig» i paragraf B101(b) og paragraf B101(c) i lys av at direkte deltakende kontrakter er kontrakter som i tillegg til å gi forsikringsdekning inneholder investeringsrelaterte tjenester, og at foretaket mottar en godtgjørelse for å yte de investeringsrelaterte tjenestene som er fastsatt med referanse til de underliggende elementene, se nedenfor om «variable fee».

Det fremgår også av paragraf B107 at foretaket skal vurdere variabiliteten i forventede betalinger til poliseholderen som er angitt i paragraf B101(b) og paragraf B101(c) over kontraktens levetid på grunnlag av nåverdien av et sannsynlighetsvektet gjennomsnitt og ikke av et beste eller dårligste resultatgrunnlag. Det er følgelig krav om å foreta kvantitative beregninger.

Eksempelvis hvis foretaket forventer å betale til poliseholderen en betydelig andel av virkelig verdi-avkastningen på underliggende elementer, med forbehold om en garanti om minimumsavkastning, vil det, jf. paragraf B108, være scenarier der:

- kontantstrømmene som foretaket forventer å betale til poliseholderen varierer med endringene i virkelig verdi av de underliggende elementer fordi den garanterte avkastningen og andre kontantstrømmer som ikke varierer basert på avkastningen på underliggende elementer ikke overstiger virkelig verdi-avkastningen på de underliggende elementene, og
- kontantstrømmene som foretaket forventer å betale til poliseholderen, ikke varierer med endringene i virkelig verdi av de underliggende elementer fordi den garanterte avkastningen og andre kontantstrømmer som ikke varierer basert på avkastningen på underliggende elementer overstiger virkelig verdi-avkastningen på de underliggende elementene.

Foretakets vurdering av variabiliteten i forventede utbetalinger til poliseholderen etter paragraf B101(c) vil reflektere nåverdien av et sannsynlighetsvektet gjennomsnitt av alle disse scenariene.

Arbeidsgruppen forstår IFRS 17 slik at i tillegg til avkastningsresultat kan også risikoresultat og administrasjonsresultat (gjelder produkter med gammel overskuddsmodell, se punkt 4.2) tas hensyn til i beregninger etter paragraf B101(b) og paragraf B101(c).

«Variable fee» er den del av avkastningen på de underliggende elementene som er estimert til å være foretakets andel og som representerer en godtgjørelse («fee») for fremtidige tjenester, jf. paragraf B104. I paragraf BC245(a) er det presisert at kontrakten må spesifisere hvordan denne godtgjørelsen fastsettes. Det er vist til at «variable fee»-elementet skal kunne uttrykkes som en prosentandel av avkastningen på de underliggende elementene eller verdien av de underliggende elementene snarere enn bare som et pengebeløp.

Estimert «variable fee» for fremtidige tjenester skal, jf. paragraf 45, innregnes i den kontraktmessige servicemarginen⁷ og periodiseres i resultatregnskapet over kontraktens dekningsperiode⁸.

Foretaket skal vurdere om en kontrakt oppfyller definisjonen av en direkte deltakende kontrakt ved kontraktsinngåelse og skal ikke foreta en ny vurdering i etterkant, med mindre kontrakten har blitt modifisert, jf. paragraf B102. Endringer i markedssituasjonen som påvirker avkastningen på de underliggende elementene og dermed overskuddsdelinger vil følgelig ikke påvirke den opprinnelige klassifiseringen av kontrakten som direkte deltakende kontrakt.

Ved innføringen av IFRS 17 vil det i mange tilfeller ikke være mulig å foreta pålitelige beregninger helt tilbake til tidspunktet for kontraktsinngåelse. Beregningene kan derfor gjøres med forutsetninger på overgangstidspunktet hvis «modifisert retrospektiv modell» eller «virkelig verdi modell» brukes som overgangsmodell, jf. paragraf C9 og paragraf C21.

2.6 Kontraktens grense

Kontraktens grense fastsettes for å definere kontantstrømmene som skal inngå i forpliktelsen i balansen og skiller de fremtidige kontantstrømmene som er knyttet til en eksisterende forsikringskontrakt fra kontantstrømmer som gjelder fremtidige forsikringskontrakter.

Det fremgår av paragraf 34 at kontantstrømmene er innenfor kontraktens grense dersom foretaket:

- kan kreve at poliseholderen betaler premiene, eller
- har en materiell forpliktelse til å levere forsikringskontraktstjenester⁹ til poliseholderen.

Forpliktelsen til å levere forsikringskontraktstjenester opphører når:

- (a) foretaket har praktisk mulighet til å revurdere risikoene knyttet til poliseholderen og, som et resultat av dette, kan sette en pris eller nivå på ytelsene som fullt ut reflekterer disse risikoene; eller
- (b) vilkårene nedenfor begge er oppfylt:
  - (i) foretaket har praktisk mulighet til å revurdere risikoene knyttet til porteføljen med forsikringskontrakter som kontrakten tilhører, og som et resultat av dette, kan sette en pris eller nivå på ytelsene som fullt ut reflekterer risikoene knyttet til denne porteføljen; og
  - (ii) prisingen av premiene frem til det tidspunkt hvor risikoene revurderes, ikke tar hensyn til risikoer som vedrører perioder etter tidspunktet for revurderingen.

---

⁷ Utgjør et uopptjent fortjenesteelement i forsikringskontraktene.

⁸ Se omtale av dekningsperiode i punkt 2.7.

⁹ Forsikringsdekning, investeringsavkastningsrelatert serviceytelse og investeringsrelatert serviceytelse (forvaltning).

Et foretak skal i henhold til paragraf 35 ikke innregne som en forpliktelse eller en eiendel beløp som er knyttet til forventede premier eller forventede erstatningskrav utenfor forsikringskontraktens grense. Slike beløp gjelder fremtidige forsikringskontrakter.

2.7 Dekningsperiode

Dekningsperiode er i vedlegg A definert som den periode hvor foretaket leverer forsikringskontraktstjenester¹⁰ til poliseholderen. Dekningsperioden omfatter ytelser som er knyttet til premiebetalingen innenfor kontraktens grense. Kontraktens grense må derfor fastsettes før dekningsperioden fastsettes.

Formålet med å identifisere dekningsperioden er å avgjøre hvordan mottatte premier og inntekter skal periodiseres i regnskapet. Periodiseringen av premier og inntekter skal gjenspeile den løpende overføringen av forsikringskontraktstjenester fra foretak til kunde. Profilen på leveransen av tjenester og underliggende metodikk for å fastsette profilen vil være foretaksspesifikk.

2.8 Målemodeller

IFRS 17 har tre ulike modeller for måling av forsikringskontrakter, jf. paragraf 29-59. Dette er den generelle modellen (GM), "variable fee" modellen (VFA), jf. paragraf 45, og premieallokeringsmodellen (PAA), jf. paragraf 53-59.

GM er hovedmodellen for måling av forsikringskontrakter.

VFA er en modifisert versjon av GM som er pliktig å benytte ved etterfølgende måling for forsikringskontrakter som tilfredsstiller definisjonen av direkte deltakende kontrakt, jf. paragraf B101(a)-(c), og inneholder «variable fee»-elementer, jf. paragraf B104, se punkt 2.5. Det er ikke tillatt å anvende VFA for andre kontrakter enn dette.

Kravet om å bruke GM eller VFA gjelder ikke for grupper av forsikringskontrakter som oppfyller ett av vilkårene for å kunne anvende PAA, jf. paragraf 29(a) og paragraf 53. PAA er en «forenklet» måletilnærming som foretaket kan velge å anvende for en gruppe av forsikringskontrakter hvis bruk av PAA med rimelighet forventes å resultere i en måling av forpliktelsen for gjenværende dekning som ikke avviker vesentlig fra den som ville ha fremkommet om hovedreglene (GM eller VFA) hadde blitt benyttet, jf. paragraf 53(a), eller dekningsperioden for hver enkelt kontrakt i gruppen er ett år eller kortere, jf. paragraf 53(b). Målingen av forpliktelsen for inntrådte krav skal følge GM.

Vilkåret i paragraf 53(a) anses ikke oppfylt dersom foretaket ved begynnelsen av kontraktsperioden forventer stor variabilitet i kontantstrømmene, som vil påvirke målingen av forpliktelsen i den gjenværende del av dekningsperioden, før eventuelle krav har oppstått, jf. paragraf 54.

---

¹⁰ Se note 9.

3. Behandling av premiefond og risikoutjevningfond

3.1 Premiefond

Pensjonsordninger i medhold av lov om foretakspensjon skal opprette et premiefond, jf. foretakspensjonsloven kapittel 10. Tilsvarende gjelder kommunale pensjonsordninger. Formålet med premiefondet er at kunden skal kunne avsette ekstra beløp i «gode år» for å ha et fond å ta av til betaling av premier. Også den enkelte forsikringskontrakts rettmessige overskudd på avkastningsresultat tilordnes premiefondet.

Arbeidsgruppen mener at ytelsesbaserte pensjonsordninger har lang kontraktsgrense etter IFRS 17 siden foretaket ikke kan reprise hele kontrakten¹¹, se punkt 4.1 og punkt 4.9. Lang kontraktsgrense innebærer at fremtidige premiebetaling, herunder premiefondet, faller innenfor kontraktens grense og inngår i forpliktelsen for gjenværende dekning i balansen.

Premiefondet er en ikke-distinkt investeringskomponent, se punkt 2.4. Innbetalinger til og utbetalinger fra premiefondet skal derfor ikke inngå som del av forsikringsinntekter og kostnader for forsikringstjenester.

3.2 Risikoutjevningfond

For kollektive pensjonsordninger og individuelle kontrakter som er inngått i 2008 eller senere skal foretakene hvert år beregne risikoresultatet med utgangspunkt i de på forhånd beregnede risikopremier (pris for dekning av personrisiko), redusert med foretakets fortjeneste og faktiske risikokostnader, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 3-14. Dersom det foreligger overskudd på risikoresultatet, skal overskuddet i utgangspunktet tildeles kundene. Foretaket kan imidlertid bestemme at inntil 50 prosent skal holdes tilbake i foretaket som en buffer (gjennom avsetning til risikoutjevningfondet (RUF)) mot eventuelle fremtidige underskudd på risikoresultatet.

Det fremgår av paragraf 14(a) i IFRS 4 at forsikringsforetak ikke kan innregne eventuelle avsetninger til mulige fremtidige erstatningskrav dersom disse kravene oppstår i henhold til forsikringskontrakter som ikke finnes på rapporteringstidspunktet. Risikoutjevningfondet kan følgelig ikke innregnes som en forpliktelse etter IFRS 4. Også i § 3-2 første ledd i forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak er det lagt til grunn at risikoutjevningfondet ikke kan regnskapsføres som forpliktelse, men skal klassifiseres som egenkapital.

---

¹¹ KLP mener faglig sett at kort kontraktsgrense er den riktige forståelsen av IFRS 17 for både ytelsespensjon i privat sektor og offentlig tjenestepensjon. KLP viser til at fremtidig opptjening kan reprises og at hvert år med ny opptjening derfor blir en ny kontrakt etter IFRS 17. Siden det bør etableres en felles praksis i Norge, vil KLP likevel legge til grunn lang kontraktsgrense for offentlig tjenestepensjon i sine regnskaper.

Arbeidsgruppen mener at risikoutjevningfondet skal inkluderes i beregningen av forpliktelsen overfor kunden etter IFRS 17. Denne forståelsen av standarden følger av paragraf B67 hvor det fremgår at noen forsikringskontrakter påvirker kontantstrømmene til poliseholdere i andre kontrakter ved å kreve, at:

- (a) poliseholderen deler avkastningen på en klart identifisert portefølje av underliggende elementer med poliseholdere i andre kontrakter, og
- (b) enten:
  - (i) at poliseholderen får sin andel av avkastningen på de underliggende elementene redusert som følge av betalinger til poliseholdere i andre kontrakter som deltar i den samme identifiserte porteføljen av underliggende elementer, inkludert betalinger som oppstår under garantier gitt til poliseholdere i disse andre kontraktene; eller
  - (ii) at poliseholdere i andre kontrakter får sin andel av avkastningen på de underliggende elementene redusert på grunn av betalinger til poliseholderen, inkludert betalinger som oppstår under garantier gitt til poliseholderen.

Det er ingen krav til full gjensidighet for å ta med denne type kontantstrømmer i beregningen av forpliktelsen. Paragraf B67(a) er tilfredsstilt gjennom egenskaper til risikoresultatet. Videre er paragraf B67(b) oppfylt gjennom garantert dødelighetsarv¹² og finansiering av denne på tvers av kontrakter. At betalinger som inngår også kan gå til fremtidige poliseholdere følger av paragraf B71 og paragraf BC172.

Det fremgår av paragraf B71 at etter at alle forsikringskontraktstjenester¹³ er levert til kontraktene i en gruppe, kan kontantstrømmene fortsatt omfatte betalinger, som forventes å bli foretatt til nåværende poliseholdere i andre grupper eller til fremtidige poliseholdere. Et foretak er ikke forpliktet til å fortsette med å allokere slike kontantstrømmer til spesifikke grupper, men kan i stedet innregne og måle en forpliktelse for slike kontantstrømmer fra alle grupper.

Risikoutjevningfondet skal inngå i forpliktelsen for gjenværende dekning i balansen. RUF er en ikke-distinkt investeringskomponent, se punkt 2.4. Innbetalinger til og utbetalinger fra risikoutjevningfondet skal derfor ikke inngå som del av forsikringsinntekter og kostnader for forsikringstjenester.

4. Arbeidsgruppens tolkninger og vurderinger

I dette punktet redegjøres det for arbeidsgruppens tolkninger og vurderinger. Notatet er ikke ment å gi en uttømmende omtale av alle spørsmål som kan komme opp i forbindelse med klassifisering og måling av livsforsikringskontrakter etter IFRS 17. Videre er det kun de mest sentrale produktene i det norske markedet som er vurdert. Livsforsikringsforetakene kan, som nevnt innledningsvis, komme til ulikt resultat for enkelte produkter selv om de har tolket de aktuelle bestemmelsene i standarden likt. Dette har i første rekke sammenheng med at kontraktsvilkår og/eller tidspunkt for innregning av kontraktene

---

¹² Restbeløpet etter medlemmer som er døde, som fordeles på gjenværende medlemmer i samme type pensjonsordning.

¹³ Se note 9.

er forskjellig. Arbeidsgruppen har derfor hatt et særlig fokus på å bli enig om noen felles prinsipper som anvendelsen av nytt regelverk bør være basert på.

Arbeidsgruppens vurdering er at VFA kan være pliktig målemodell for mange norske livsforsikringsprodukter. Dette må imidlertid avklares av det enkelte foretak. Det vil også være aktuelt å anvende GM eller PAA for noen produkter.

Det norske livsforsikringsmarkedet har mange komplekse produkter hvor det har vært utfordrende å komme frem til en fornuftig og felles tolkning av IFRS 17. For en rekke av produktene har tolkningen utviklet seg over tid etter hvert som man har høstet erfaring med standarden. Arbeidsgruppen anser derfor ikke innholdet i notatet som en endelig fasit. Det kan oppstå behov for å foreta enkelte justeringer etter implementeringstidspunktet for IFRS 17.

4.1 Ytelsesbasert pensjonsordning i privat sektor

Om produktet

Alderspensjon

I en ytelsesbasert pensjonsordning etter lov om foretakspensjon skal pensjonen, sammen med en antatt pensjon fra folketrygden, utgjøre en bestemt prosent av sluttlønn. Det er følgelig ikke selve innskuddet eller sparebeløpet som defineres, men pensjonsytelsen ved uttak.

Ved død vil eventuell resterende ytelsesbasert alderspensjon gå tilbake til forsikringskollektivet, dvs. til de som lever lenge i samme type pensjonsordning. Foretaket er forpliktet til å tildele dødelighetsarv¹⁴ og utbetale pensjon så lenge medlemmene lever, noen ganger begrenset til en bestemt alder. Forsikringselementet er i hovedsak knyttet til opplevelsesrisiko¹⁵. I tillegg kan det være knyttet uførerisiko og/eller dødsrisiko til ytelsesordninger, se neste punkt.

Ytelsesordninger vil være å betrakte som forsikringskontrakter etter IFRS 17 som følge av at kontraktene inneholder betydelig forsikringsrisiko.

Premiefritak ved uførhet, uførepensjon og etterlattepensjon

En bedrift som har ytelsesbasert pensjonsordning, er lovpålagt å tegne forsikring som gir rett til premiefritak ved uførhet i samsvar med uføregraden, jf. foretakspensjonsloven § 2-1 annet ledd. Denne forsikringen innebærer at foretaket overtar bedriftens innbetaling til pensjonsavtalen for medlemmer som blir uføre.

Ytelsesbaserte pensjonsordninger kan i tillegg til alderspensjon gi rett til uførepensjon til medlemmer som helt eller delvis mister inntektsevnen. Videre kan ytelsesordninger også gi rett til etterlattepensjon.

Noen foretak behandler uføredekninger som er tilknyttet en ytelsespensjonsavtale som en del av ytelsesordningen, altså som en del av kontrakten. Andre foretak behandler slike deknninger som

---

¹⁴ Se note 12.

¹⁵ Risiko for tap som følge av at de forsikrede lever lenger enn det foretaket har forutsatt.

separate kontrakter, se punkt 4.6. Etterlattedekninger som er tilknyttet en ytelsespensjonsavtale behandles alltid sammen med ytelsesordningen.

Fripoliser

Når en arbeidstaker i en bedrift som har ytelsesbasert pensjonsordning slutter i bedriften før uttak av pensjon, skal foretaket sørge for at det utstedes fripolise, jf. foretakspensjonsloven § 4-7. Fripolise skal også utstedes når bedriften endrer eller avvikler ordningen. Fripolisen er et bevis for medlemmets opptjente pensjonsrettighet i ytelsesordningen, og gir medlemmet rett til en bestemt årlig alderspensjonsytelse. Noen fripoliser inneholder i tillegg rett til uførepensjon og etterlattepensjon.

Fripoliser har en garantert ytelse når de utstedes, dvs. en garantert årlig alderspensjon basert på den garanterte renten. Dette innebærer at den årlige pensjonsytelsen ikke kan reduseres, men også at innehaveren av fripolisen bare vil få en oppregulering av den årlige pensjonen dersom den faktiske avkastningen overstiger den garanterte renten.

Alderspensjon fra fripoliser med garanti er vanligvis livsvarig, men kan også være opphørende. Ved innehaverens død vil eventuell ubetalt pensjon tilfalle forsikringskollektivet.

Fripoliseinnehaveren kan avtale med foretaket at midlene knyttet til fripolisen skal flyttes over til en fripolise med investeringsvalg, jf. foretakspensjonsloven § 4-7a. I en fripolise med investeringsvalg bestemmer innehaveren av fripolisen hvordan oppspart pensjon skal forvaltes. Innehaveren overtar risikoen for verdiutviklingen av porteføljen og får til gjengjeld all avkastning av midlene. Det er kun alderspensjonsdelen som kan omgjøres til investeringsvalg. Eventuelle tilknyttede risikodekninger som uføre- og etterlattepensjon forblir uendret og beholder derfor de garanterte ytelsene.

Med virkning fra 01.01.2022 har det kommet endringer i regelverket som åpner for at livsforsikringsforetakene kan betale fripoliseinnehavere en kompensasjon for verdien av rentegarantien ved bytte til fripolise med investeringsvalg. Kompensasjonen skal reflektere verdien av rentegarantien på avtaletidspunktet, basert på realistiske forutsetninger om fremtidig renteutvikling.

Utbetalingstidspunkt og utbetalingstid for fripoliser med investeringsvalg tilsvare det som var avtalt i den opprinnelige fripolisen med garanti. Når utbetalingen av pensjonen skal begynne vil innehaveren kunne velge hva slags forvaltning alderspensjonskapitalen skal ha i utbetalingstiden. Innehaveren vil kunne velge mellom forvaltning med garantert rente og fortsatt forvaltning med investeringsvalg, der hovedregelen er forvaltning med garantert rente.

Ytelsespensjonsavtaler og fripoliser utgjør en enkelt kontrakt

Arbeidsgruppen mener at ytelsespensjonsavtaler og fripoliser som utgår fra slike avtaler skal behandles som en enkelt kontrakt etter IFRS 17¹⁶.

---

¹⁶ Etter foretakspensjonsloven § 4-9 utgjør en fripolise et eget rettsforhold mellom den som har mottatt fripolisen og foretaket som har utstedt den.

Denne forståelsen av standarden følger, slik arbeidsgruppen ser det, av paragraf 2 hvor det fremgår at et foretak skal når det anvender IFRS 17, ta hensyn til sine materielle rettigheter og forpliktelser, uavhengig av om disse stammer fra en kontrakt, en lov eller en forskrift. Kontraktsvilkår omfatter alle vilkår i en kontrakt, eksplisitte eller implisitte, men et foretak skal se bort fra vilkår, som ikke har et forretningsmessig innhold. Implisitte vilkår i en kontrakt omfatter vilkår, som pålegges ved lov eller forskrift.

Fripoliser utgår fra ytelsespensjonsavtaler og alle forhold som gjelder utstedelse av fripoliser er regulert i opprinnelig ytelsespensjonsavtale, lov eller forskrift. Foretaket har derfor ved inngåelse av ytelsespensjonsavtaler påtatt seg en forpliktelse til å utstede fripoliser når vilkårene for å utstede fripolisene inntreffer. Rettighetene som er opptjent under ytelsespensjonsavtalen endres ikke ved utstedelse av fripoliser. Det er kun fremtidige rettigheter som endres i samsvar med betingelsene i ytelsespensjonsavtalen. Videre er det heller ingen endring av poliseholder når det utstedes en fripolise.

Tilflyttede fripoliser skal behandles som nye kontrakter. Arbeidsgruppen har ikke foretatt en nærmere vurdering av hvordan fripoliser som konverteres fra garanti til investeringsvalg skal behandles, da dette er en aktuell problemstilling kun for DNB Livsforsikring og Storebrand.

Kontraktens grense og dekningsperiode

Arbeidsgruppen mener at ytelsesbaserte pensjonsordninger har lang kontraktsgrense etter IFRS 17 siden foretaket ikke kan reprise hele kontrakten¹⁷.

I ytelsesordninger har den pensjonsberettigede rett til en samlet ytelse ved oppnådd pensjonsalder. Foretaket kan reprise fremtidig opptjening, men vil ikke kunne reprise kontrakten for ytelser som allerede er opptjent for å øke avsetningene. Det er heller ikke anledning til å prise videre opptjening så høyt at premien implisitt bidrar til å øke premiereserven knyttet til allerede opptjente ytelser.

Forsikringsvirksomhetsloven § 3-15 første ledd åpner for at foretaket kan, med samtykke fra Finanstilsynet, benytte hele eller en del av årets overskudd på renteresultat og risikoresultat til å øke premiereserven for forsikringsforpliktelser knyttet til de kontrakter overskuddet ellers skulle vært tilordnet. Videre fremgår det av bestemmelsens tredje ledd at når hensynet til soliditeten eller flytteretten tilsier det, kan Finanstilsynet gi foretaket pålegg om å benytte hele eller en del av overskuddet til å øke avsetningene. Arbeidsgruppen legger til grunn at bestemmelsene i forsikringsvirksomhetsloven § 3-15 om oppreservering til langt liv er uten betydning for kontraktens grense etter IFRS 17.

Arbeidsgruppen har i sin vurdering også sett hen til at kort kontraktsgrense vil ignorere avhengigheter mellom opptjeningsår samt at prisingselementene tar hensyn til hele kontraktsopptjeningen.

---

¹⁷ Se note 11.

Lang kontraktsgrense innebærer at foretaket må inkludere alle IFRS 17 definerte kontantstrømmer fra både ytelsespensjonsavtalen og tilhørende fripoliser i forpliktelsen i balansen. Kontantstrømmene over hele den forventede levetiden til kontrakten, herunder fremtidig overskuddsdeling, må tas med.

Dersom ytelsespensjonsordningen gir rett til etterlattepensjon, skal også kontantstrømmer knyttet til denne dekningen inngå i kontantstrømberegningen. Tilsvarende gjelder uførepensjon hvis foretaket behandler disse dekningene sammen med ytelsespensjonsavtalen.

Perioden frem til all ytelse er utbetalt til medlemmene i pensjonsordningen utgjør kontraktens dekningsperiode. Dette følger for alderspensjon av at forsikringselementet er knyttet til opplevelsrisiko. Tilsvarende vurderinger fører til samme konklusjon for andre dekninger som premiefritak, og eventuell uførepensjon og etterlattepensjon.

Målemodell

Foretaket må avklare om det foreligger plikt til å benytte VFA som målemodell, dvs. om kontraktene er direkte deltakende kontrakter i henhold til paragraf B101(a)-(c) og inneholder «variable fee»-elementer, jf. paragraf B104, se punkt 2.5.

Paragraf B101(a) krever at kontraktsvilkårene angir at poliseholderen deltar i en klart identifisert portefølje av underliggende elementer.

Det fremgår av paragraf 2 at regulering i lov eller forskrift skal behandles på lik linje med vilkårene i kontrakten. Etter forsikringsvirksomhetsloven § 3-11 skal eiendeler som motsvarer forsikringskapital knyttet til foretakets kontrakter med kontraktsfaste forpliktelser inngå i kollektivporteføljen. Kollektivporteføljen kan deles inn i flere underporteføljer. Foretaket kan ikke endre sammensetningen av kollektivporteføljen tilbake i tid slik paragraf B106 stiller krav om. Det er følgelig et klart sett med identifiserbare eiendeler som hører til ytelsespensjonsordningen og fripolisene.

Vilkåret i paragraf B101(a) anses dermed tilfredstilt.

Arbeidsgruppen forstår IFRS 17 slik at både avkastningsresultat og risikoresultat kan tas hensyn til i beregninger etter paragraf B101(b) og paragraf B101(c).

Paragraf B101(b) krever at foretaket forventer å betale til poliseholderen et beløp som tilsvarer en betydelig andel av virkelig verdi-avkastningen på de underliggende elementene.

For ytelsespensjon skal all avkastning utover garantert rente, etter eventuell avsetning til tilleggsavsetninger, tilordnes kundene gjennom avsetning til premiefond eller pensjonistenes overskuddsfond, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 3-13. Disse fondene kan benyttes til henholdsvis å betale fremtidige premier og til å øke ytelsene til personer som får utbetalt pensjon.

Fripoliser med garantert avkastning har en egen overskuddsmodell, jf. § 3-16 i forsikringsvirksomhetsloven. Det fremgår av annet ledd at dersom et foretaks risikoresultat er negativt for en gruppe av kontrakter, kan kontraktens andel av risikoresultatet dekkes ved fradrag i overskudd

på avkastningsresultatet tilordnet kontrakten. Overskuddet som fremkommer etter tilleggsavsetninger samt eventuell dekning av negativt risikoresultat, skal fordeles mellom kunden og foretaket. Etter tredje ledd har foretaket rett til inntil 20 prosent av overskuddet på avkastningsresultatet som er tilordnet kontrakten, i tilfelle etter fradrag for andel av negativt risikoresultat.

Livsforsikringsforetak har adgang til å måle investeringer i visse renteinstrumenter til amortisert kost i stedet for til virkelig verdi, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 3-13 femte ledd og § 3-4 i forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak. Amortisert kost innebærer verdsetting av balanseposter etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, justert for nedskrivninger. Endringer i markedsrentene vil dermed ikke føre til verdiendringer på investeringene som gir opphav til økt overskudd eller underskudd på avkastningsresultatet. Investeringene har som regel en varighet fra 5 til 15 år.

Spørsmålet om vilkåret i paragraf B101 (b) kan være oppfylt for kontrakter hvor avkastningen er basert på amortisert kost vurdering av underliggende elementer ble drøftet på møtet i TRG¹⁸ i februar 2018. I et saksdokument¹⁹ som IASBs administrasjon utarbeidet til møtet er det uttalt at kriteriene kan være tilfredsstillende for slike kontrakter. Det er vist til paragraf B107 hvor det fremgår at variabiliteten i avkastningen som foretaket forventer å betale til poliseholderen skal vurderes over kontraktens levetid. Siden ytelsespensjon og fripoliser har lang varighet, vil som regel det meste av avkastningen på de aktuelle investeringene tildeles poliseholderen.

For ytelsespensjon kan overskudd på risikoresultatet brukes til å øke risikoutjevningfondet (RUF) eller tildeles kundene, se punkt 3.2. Foretaket kan avsette inntil 50 prosent av et års overskudd fra risikoresultatet til RUF. Risikoutjevningfondet kan bare brukes til å dekke eventuelle fremtidige underskudd på risikoresultatet.

Også vilkåret i paragraf B101(b) anses oppfylt.

Paragraf B101(c) krever at foretaket forventer at en betydelig andel av enhver endring i de beløp som skal betales til poliseholderen vil variere med endringer i virkelig verdi av de underliggende elementene.

For ytelsespensjon og fripoliser med garantert avkastning avhenger graden av slik samvariasjon av størrelsesforholdet mellom den garanterte avkastningen samt andre kontantstrømmer som ikke varierer basert på avkastningen på underliggende elementer og forventet faktisk avkastning på de underliggende elementene. Foretaket må avklare om det over kontraktens levetid er sannsynlig at det vil bli oppnådd en avkastning som overstiger den garanterte avkastningen samt andre kontantstrømmer som ikke varierer basert på avkastningen på underliggende elementer.

Etter arbeidsgruppens vurdering kan vilkåret i paragraf B101(c) være oppfylt. Dette må imidlertid avklares av det enkelte foretak. Det er krav om å foreta kvantitative beregninger, jf. paragraf B107.

---

¹⁸ Se note 4.

¹⁹ [Agenda Paper 7](#) (se S26 i dokumentet).

Kollektiv ytelsespensjon inneholder «variable fee»-elementer, jf. paragraf B104. For fripoliser med avkastningsgaranti kan foretaket, som nevnt over, beholde inntil 20 prosent av avkastningsoverskuddet som er tilordnet kontrakten. Slik arbeidsgruppen forstår standarden kan også rentegarantipremie og forvaltningspremie være «variable fee»-elementer. Rentegarantipremien beregnes av reservestørrelser ved fornyelsesperiode. Reserven er omtrent lik midler til forvaltning. Forvaltningspremien beregnes av midler til forvaltning ved fornyelsesperiode. Rentegarantipremie og forvaltningspremie utgjør et variabelt «fee» gjennom at «feet» er avhengig av verdien av eiendeler og/eller reserver. Dette gjelder selv om «feet» fastsettes på forskudd hvert enkelt år. Siden eiendelssiden og forpliktelsessiden er omtrent lik for ytelsesordninger, legger arbeidsgruppen til grunn at det ikke er av betydning om «feet» beregnes av reservestørrelser eller midler til forvaltning.

GM skal benyttes som målemodell hvis vilkåret i paragraf B101(c) ikke anses oppfylt.

Ikke-distinkt investeringskomponent

Arbeidsgruppens flertall²⁰ forstår standarden slik at ytelsesbaserte pensjonsordninger, herunder fripoliser, inneholder en ikke-distinkt investeringskomponent, se punkt 2.4.

En investeringskomponent er definert som de beløp, et foretak i henhold til en forsikringskontrakt under alle omstendigheter skal tilbakebetale til en poliseholder, uavhengig av om det inntreffer en forsikret hendelse. Premiereserven består av premiebetaling som er avsatt til finansiering av fremtidige pensjonsforpliktelser. Dersom den forsikrede hendelsen inntreffer, dvs. medlemmet lever lenger enn forventet, vil medlemmet få utbetalt sin andel av premiereserven i tillegg til en andel av restbeløpet etter medlemmer som dør tidligere enn forventet. Hvis den forsikrede hendelsen ikke inntreffer, dvs. medlemmet dør tidligere enn forventet, vil restbeløpet etter medlemmet tilfalle forsikringskollektivet. Premiereserven vil følgelig under alle omstendigheter bli tilbakebetalt til en poliseholder, uavhengig av om det inntreffer en forsikret hendelse. Midlene vil ikke kunne tilfalle foretaket.

Foretak som behandler kollektiv uførepensjon som en del av kontrakten, må ta stilling til hvorvidt denne dekningen inneholder en ikke-distinkt investeringskomponent. Se punkt 4.6 for nærmere argumentasjon.

Ikke-distinkte investeringskomponenter skal innregnes og måles sammen med forsikringskomponenten. Innbetalinger til og utbetalinger fra en ikke-distinkt investeringskomponent skal likevel ikke inngå som del av forsikringsinntekter og kostnader for forsikringstjenester.

4.2 Individuelle kontrakter med gammel overskuddsmodell

Gammel overskuddsmodell kommer til anvendelse for individuelle kontrakter med kontraktsfastsatte ytelser inngått før 2008, gitt at foretaket har valgt å skille ut disse kontraktene i egen portefølje. Kontraktene kan være i form av rente- og pensjonsforsikring eller kapitalforsikring.

---

²⁰ Se note 6.

4.2.1 Individuell rente- og pensjonsforsikring (IPA og livrente)

Om produktet

Individuell Pensjonsavtale (IPA) er en ordning for skattefavorisert individuell sparing til pensjon som ble avvirket i 2006. Det kan følgelig ikke tegnes nye IPA-avtaler eller gjøres nye innskudd på gamle IPA-avtaler. IPA kunne inngås enten som pensjonsforsikringsavtale, eller som pensjonsspareavtale.

Pensjonsforsikringsavtaler kjennetegnes ved at de kan gi livslang pensjon. Pensjon til de som lever lenge blir finansiert av restbeløpet fra personer som dør tidlig, såkalt dødelighetsarv²¹.

Pensjonsspareavtaler er i utgangspunktet rene spareavtaler uten forsikringsrisiko. Livsforsikringsforetak kunne tilby pensjonsspareavtale så fremt avtalen hadde et tilknyttet forsikringselement.

Individuell livrente er et forsikringsprodukt som gir løpende utbetaling i et avtalt tidsrom.

Det kan være knyttet betydelig forsikringsrisiko til IPA og livrenter. Forsikringsrisikoen kan f.eks. være i form av ekstra utbetaling ved død, tilknyttet uførepensjon eller, i avtaler uten begunstigelse ved død, tilført livsgevinst²². Kontrakter som tilfredsstillt kravet i IFRS 17 om betydelig forsikringsrisiko, skal behandles etter standarden.

IPA-avtaler og livrenter kan være omfattet av IFRS 17 selv om det ikke er knyttet betydelig forsikringsrisiko til kontrakten. Dette vil være tilfelle hvis avtalen er en investeringskontrakt med deltakende diskresjonære vilkår, se punkt 2.1, fordi utbetalingene er påvirket av skjønnsmessige faktorer som forventes å utgjøre en vesentlig del av de samlede kontraktsmessige ytelser. Avkastning utover den garanterte renten avsettes til tilleggsavsetninger eller tildeles kunden. Dette kan påvirke tidspunktet for når avkastningen i underliggende portefølje kommer avtalen til gode. På avtalenivå kan det også påvirke totale utbetalingsbeløp, dersom avsetninger for eller bruk av tilleggsavsetninger skyver den underliggende verdiutviklingen forbi avtalens utbetalingstid. I tillegg er realisering av urealiserte gevinster i kursreguleringsfondet en faktor som er påvirket av foretakets skjønn.

Målemodell

Kontraktene har lang kontraktsgrense og lang dekningsperiode.

Foretaket må avklare om det foreligger plikt til å benytte VFA som målemodell, dvs. om kontraktene er direkte deltakende kontrakter i henhold til paragraf B101(a)-(c) og inneholder «variable fee»-elementer, jf. paragraf B104, se punkt 2.5.

Paragraf B101(a) krever at kontraktsvilkårene angir at poliseholderen deltar i en klart identifisert portefølje av underliggende elementer.

---

²¹ Se note 12.

²² Livsgevinst omtales også som dødelighetsarv, se note 12.

Det fremgår av paragraf 2 at regulering i lov eller forskrift skal behandles på lik linje med vilkårene i kontrakten. Etter forsikringsvirksomhetsloven § 3-11 skal eiendeler som motsvarer forsikringskapital knyttet til foretakets kontrakter med kontraktsfastsatte forpliktelser inngå i kollektivporteføljen. Kollektivporteføljen kan deles inn i flere underporteføljer. Foretaket kan ikke endre sammensetningen av kollektivporteføljen tilbake i tid slik paragraf B106 stiller krav om. Det er følgelig et klart sett med identifiserbare eiendeler som hører til kontraktene.

Vilkåret i paragraf B101(a) anses dermed tilfredstilt.

Arbeidsgruppen forstår IFRS 17 slik at i tillegg til avkastningsresultat kan også risikoresultat og administrasjonsresultat tas hensyn til i beregninger etter paragraf B101(b) og paragraf B101(c).

Paragraf B101(b) krever at foretaket forventer å betale til poliseholderen et beløp som tilsvarer en betydelig andel av virkelig verdi-avkastningen på de underliggende elementene.

Gammel overskuddsmodell innebærer at kunden skal ha minimum 65 prosent av samlet resultat til fordeling, mens foretaket har rett til inntil 35 prosent av overskuddet.

Livsforsikringsforetak har adgang til å måle investeringer i visse renteinstrumenter til amortisert kost i stedet for til virkelig verdi, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 3-13 femte ledd og § 3-4 i forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak. Amortisert kost innebærer verdsetting av balanseposter etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, justert for nedskrivninger. Endringer i markedsrentene vil dermed ikke føre til verdiendringer på investeringene som gir opphav til økt overskudd eller underskudd på avkastningsresultatet. Investeringene har som regel en varighet fra 5 til 15 år.

Spørsmålet om vilkåret i paragraf B101 (b) kan være oppfylt for kontrakter hvor avkastningen er basert på amortisert kost vurdering av underliggende elementer ble drøftet på møtet i TRG²³ i februar 2018. I et saksdokument²⁴ som IASBs administrasjon utarbeidet til møtet er det uttalt at kriteriene kan være tilfredstilt for slike kontrakter. Det er vist til paragraf B107 hvor det fremgår at variabiliteten i avkastningen som foretaket forventer å betale til poliseholderen skal vurderes over kontraktens levetid. Siden disse kontraktene har lang varighet, vil som regel det meste av avkastningen på de aktuelle investeringene tildeles poliseholderen.

Også vilkåret i paragraf B101(b) anses oppfylt.

Paragraf B101(c) krever at foretaket forventer at en betydelig andel av enhver endring i de beløp som skal betales til poliseholderen vil variere med endringer i virkelig verdi av de underliggende elementene.

---

²³ Se note 4.

²⁴ [Agenda Paper 7](#) (se S26 i dokumentet).

Foretaket må avklare om det over kontraktens levetid er sannsynlig at det vil bli oppnådd en avkastning på de underliggende elementene som overstiger den garanterte avkastningen samt andre kontantstrømmer som ikke varierer basert på avkastningen på de underliggende elementene.

Etter arbeidsgruppens vurdering kan vilkåret i paragraf B101(c) være tilfredsstillt. Dette må imidlertid avklares av det enkelte foretak. Det er krav om å foreta kvantitative beregninger, jf. paragraf B107.

Individuelle kontrakter med gammel overskuddsmodell inneholder «variable fee»-elementer jf. at foretaket, som nevnt over, kan beholde inntil 35 prosent av samlet resultat til fordeling. Øvrige administrasjons- og forvaltningspremier kan også, slik arbeidsgruppen forstår standarden, være «variable fee»-elementer, se punkt 4.1.

GM skal benyttes som målemodell hvis vilkåret i paragraf B101(c) ikke anses oppfylt.

Ikke-distinkt investeringskomponent

Arbeidsgruppens flertall ²⁵ forstår standarden slik at individuelle kontrakter med gammel overskuddsmodell inneholder en ikke-distinkt investeringskomponent, se punkt 2.4.

En investeringskomponent er definert som de beløp, et foretak i henhold til en forsikringskontrakt under alle omstendigheter skal tilbakebetale til en poliseholder, uavhengig av om det inntreffer en forsikret hendelse. Dersom den forsikrede hendelsen inntreffer, vil kunden få utbetalt sin andel av premiereserven i tillegg til midler fra forsikringskollektivet. Hvis den forsikrede hendelsen ikke inntreffer, vil restbeløpet etter kunden i stor grad gå tilbake til forsikringskollektivet.

Som følge av overskuddsdelingen mellom foretak og kunder (35/65 prosent) er det ikke gitt at premiereserven i sin helhet vil tilfalle forsikringskollektivet. Siden kontraktene gir garanterte ytelser, vil imidlertid det alt vesentlige av premiene som er innbetalt tilfalle forsikringsfellesskapet. Den andel av midlene som går til foretaket kan, slik arbeidsgruppens flertall ser det, betraktes som en variabel «fee». Det vil derfor gjenspeile realiteten i disse kontraktene å behandle premiereserven som en ikke-distinkt investeringskomponent.

Ikke-distinkte investeringskomponenter skal innregnes og måles sammen med forsikringskomponenten. Innbetalinger til og utbetalinger fra en ikke-distinkt investeringskomponent skal likevel ikke inngå som del av forsikringsinntekter og kostnader for forsikringstjenester.

4.2.2 Individuell kapitalforsikring

Om produktet

Individuell kapitalforsikring er et forsikringsprodukt som gir en engangsutbetaling. Forsikringen kan bestå av en ren risikodekning for død og/eller uførhet og i kombinasjon med sparing. Kapitalforsikring med spareelement omtales i dette punktet. Rene risikodekninger drøftes i punkt 4.7.

---

²⁵ Se note 6.

Kontrakter som tilfredsstillt kravet i IFRS 17 om betydelig forsikringsrisiko, skal behandles etter standarden.

Målemodell

Se punkt 4.2.1 over.

Ikke-distinkt investeringskomponent

Se punkt 4.2.1 over.

4.3 Individuelle kontrakter med ny overskuddsmodell

Individuelle kontrakter med kontraktsfastsatte ytelser som er inngått i 2008 eller senere følger den samme overskuddsmodellen som gjelder for kollektiv ytelsespensjon (ny overskuddsmodell), se punkt 4.1. Kontraktene kan være i form av rente- og pensjonsforsikring eller kapitalforsikring.

4.3.1 Individuell rente- og pensjonsforsikring (IPS og livrente)

Om produktet

Individuell Pensjonssparing (IPS) er en ordning for skattefavorisert individuell sparing til pensjon som ble innført med virkning fra 2008. IPS erstattet IPA, som ble avviklet i 2006, se punkt 4.2. IPS-ordningen fra 2008 ble avløst av en ny IPS-ordning i november 2017. Den vesentligste endringen som ble gjort i IPS-ordningen i 2017 er knyttet til beskatning ved uttak fra ordningen.

Etter 2008-reglene kunne IPS-avtalene inngås enten som pensjonsforsikringsavtale, eller som pensjonsspareavtale.

Pensjonsforsikringsavtaler kjennetegnes ved at de kan gi livslang pensjon. Pensjon til de som lever lenge blir finansiert av restbeløpet fra personer som dør, såkalt dødelighetsarv²⁶.

Pensjonsspareavtaler er i utgangspunktet rene spareavtaler uten forsikringsrisiko. Livsforsikringsforetak kunne tilby pensjonsspareavtale såfremt avtalen hadde et tilknyttet forsikringselement.

Gjeldende IPS-ordning gir ikke mulighet for å inngå skattefavorisert individuell pensjonsforsikringsavtale.

Ordningen viderefører i hovedsak den opprinnelige IPS-ordningens løsninger for individuell pensjonsspareavtale. Avtalen skal gi kunden rett til alderspensjon. I tillegg kan avtalen inneholde en forsikring som gir rett til innskuddsfritak ved uførhet. Avtalen kan også omfatte forsikring for finansiell risiko knyttet til verdiutviklingen på alderspensjonskapitalen. IPS som tilbys via livsforsikringsforetak må inneholde et forsikringselement. Alle livselskaper som tilbyr IPS, har valgt at forsikringselementet er avkastningsgaranti. Finansiell risiko defineres ikke som forsikringsrisiko etter IFRS 17, se punkt 2.1. IPS-avtaler som er inngått etter gjeldende regler faller derfor utenfor standardens virkeområde, såfremt

---

²⁶ Se note 12.

avtalene ikke er investeringskontrakter med deltakende diskresjonære vilkår, se nærmere beskrivelse under.

Individuell livrente er et forsikringsprodukt som gir rett til løpende utbetaling i et avtalt tidsrom.

Det kan være knyttet betydelig forsikringsrisiko til IPS-avtaler etablert etter 2008-reglene og livrenter. Forsikringsrisikoen kan f.eks. være i form av ekstra utbetaling ved død, tilknyttet uførepensjon eller, i avtaler uten begunstigelse ved død, tilført livsgevinst²⁷. Kontrakter som tilfredstiller kravet i IFRS 17 om betydelig forsikringsrisiko, skal behandles etter standarden.

IPS-avtaler og livrenter kan være omfattet av IFRS 17 selv om det ikke er knyttet betydelig forsikringsrisiko til kontrakten. Dette vil være tilfelle hvis avtalen er en investeringskontrakt med deltakende diskresjonære vilkår, se punkt 2.1, fordi utbetalingene er påvirket av skjønnsmessige faktorer som forventes å utgjøre en vesentlig del av de samlede kontraktsmessige ytelser. Avkastning utover den garanterte renten avsettes til tilleggsavsetninger eller tildeles kunden. Dette kan påvirke tidspunktet for når avkastningen i underliggende portefølje kommer avtalen til gode. På avtalenivå kan det også påvirke totale utbetalingsbeløp, dersom avsetninger for eller bruk av tilleggsavsetninger skyver den underliggende verdiutviklingen forbi avtalens utbetalingstid. I tillegg er realisering av urealiserte gevinster i kursreguleringsfondet en faktor som er påvirket av foretakets skjønn.

Målemodell

Enkelte foretak har klassifisert en eldre portefølje med IPS-avtaler som følger regelverket fra 2008 innenfor IFRS 17, da det er knyttet noe biometrisk risiko til disse kontraktene.

Noen foretak har vurdert om IPS pensjonsspareavtale med avkastningsgaranti i utbetalingstiden skal defineres som investeringskontrakt med deltakende diskresjonære vilkår og dermed skal regnskapsføres i samsvar med IFRS 17. Videre har enkelte foretak IPS-avtaler og livrenter med avkastningsgaranti også i oppsparingsperioden som er klassifisert innenfor IFRS 17 fordi kontraktene er definert som investeringskontrakter med deltakende diskresjonære vilkår. Foretakene kan her komme til ulik konklusjon siden kontraktsvilkårene kan være forskjellige.

Omfanget av individuelle kontrakter med ny overskuddsmodell som skal behandles etter IFRS 17 på grunn av at de inneholder betydelig forsikringsrisiko er, jf. avsnittet over, lite. Det er også store forskjeller mellom foretak når det gjelder omfang av og type kontrakter som skal defineres som investeringskontrakt med deltakende diskresjonære vilkår.

Arbeidsgruppen har på denne bakgrunn ikke foretatt en nærmere vurdering av slike avtaler, utover at det forventes at aktuell målemodell vil være VFA eller PAA.

---

²⁷ Se note 22.

4.3.2 Individuell kapitalforsikring

Om produktet

Individuell kapitalforsikring er et forsikringsprodukt som gir en engangsutbetaling. Forsikringen kan bestå av en ren risikodekning for død og/eller uførhet og i kombinasjon med sparing. Det finnes også rene spareavtaler med avkastningsgaranti, der utbetaling av sparesaldo kan være som engangsbeløp eller terminvis. Kapitalforsikring med spareelement inngår i dette punktet, mens rene risikodekninger drøftes i punkt 4.7.

Kontrakter som tilfredstiller kravet i IFRS 17 om betydelig forsikringsrisiko, skal behandles etter standarden.

Målemodell

Se punkt 4.3.1 over.

4.4 Innskuddsbasert pensjonsordning

Om produktet

Alderspensjon

I en innskuddsbasert pensjonsordning etter lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold blir årlig innskudd fastsatt som en prosentandel av lønn. Pensjonsutbetalingen vil avhenge av premieinnbetalingene og avkastningen på de innbetalte premiene.

Innskuddsordninger er i all hovedsak utformet slik at det enkelte medlem bærer all avkastningsrisiko. Til gjengjeld kan medlemmet, dersom det ønsker det, i stor grad påvirke hvordan midlene forvaltes.

Innskuddspensjon i rendyrket form er uten forsikringsrisiko.

Innskuddsfritak ved uførhet, uførepensjon og etterlattepensjon

For å oppfylle kravene til obligatorisk tjenstepensjon, må bedriften tegne forsikring som gir rett til innskuddsfritak i samsvar med den faktiske graden av uførhet, jf. innskuddspensjonsloven § 2-4 annet ledd. Denne forsikringen innebærer at foretaket overtar bedriftens innbetaling av premie til pensjonsavtalen for medlemmer som blir uføre.

Bedrifter som har innskuddsordning, kan tegne særskilt forsikring som kan gi uførepensjon til medlemmer som helt eller delvis mister inntektsevnen, jf. innskuddspensjonsloven § 2-4 første ledd. Videre kan bedriften også tegne særskilt forsikring som kan gi ytelser til etterlatte av medlemmer som dør. Se punkt 4.6 om behandling av kollektiv uføre- og etterlattepensjon.

Pensjonskapitalbevis

Dersom et medlem slutter i bedriften før pensjoneringstidspunktet, skal det utstedes pensjonskapitalbevis (PKB) for den pensjonskapital medlemmet har opptjent i løpet av tiden vedkommende har vært medlem av innskuddsordningen hos bedriften, jf. § 6-2 i innskuddspensjonsloven. PKB utstedes også ved uttak av alderspensjon.

Pensjonskapitalbevis kan ha livsgevinst²⁸ som risikodekning. IFRS 17 vil gjelde for slike kontrakter hvis de tilfredsstillt kravet i standarden om betydelig forsikringsrisiko.

Dersom det er knyttet avkastningsgaranti til PKB, kan kontrakten falle inn under IFRS 17 selv om den ikke inneholder betydelig forsikringsrisiko. Dette vil være tilfelle hvis avtalen er en investeringskontrakt med deltakende diskresjonære vilkår, se punkt 2.1, fordi utbetalingene er påvirket av skjønsmessige faktorer som forventes å utgjøre en vesentlig del av de samlede kontraktsmessige ytelser. Avkastning utover den garanterte renten tildeles kunden eller avsettes til tilleggsavsetninger. Dette kan påvirke tidspunktet for når avkastningen i underliggende portefølje kommer avtalen til gode. På avtalenivå kan det også påvirke totale utbetalingsbeløp, dersom avsetninger for eller bruk av tilleggsavsetninger skyver den underliggende verdiutviklingen forbi avtalens utbetalingstid. I tillegg er realisering av urealiserte gevinster i kursreguleringsfondet en faktor som er påvirket av foretakets skjønn.

Egen pensjonskonto

Egen pensjonskonto (EPK) ble innført 01.01.2021. EPK innebærer at arbeidstakere med innskuddspensjon kan samle både nåværende og tidligere pensjonsopptjening, dvs. pensjonskapitalbevis, på sin pensjonskonto i arbeidsgivers innskuddspensjonsordning. EPK inkluderer også eventuell tidligere individuell pensjonssparing (IPA og IPS etter gamle regler).

Arbeidstakeren skal som i dag betale for forvaltning av tidligere oppsparte midler, mens arbeidsgiver skal som i dag betale for forvaltning av midler som arbeidstakeren har opptjent i nåværende arbeidsforhold (aktiv opptjening). Kostnadene til administrasjon av EPK skal betales av arbeidsgiver.

Arbeidstakeren vil ha rett til å velge en annen pensjonsleverandør enn arbeidsgivers leverandør for å forvalte både sin tidligere og sin nåværende opptjening (selvvalgt leverandør). Arbeidstakeren skal i dette tilfellet i første omgang dekke kostnader til forvaltning og administrasjon av hele pensjonskapitalen. Arbeidstakeren vil imidlertid motta kompensasjon etter en standard sats, såkalt standardkompensasjon, fra arbeidsgiver for forvaltningsgebyr på pensjonskapital som er opptjent i nåværende arbeidsforhold. Standardkompensasjonen skal tilsvare forvaltningsgebyret arbeidsgiver ville betalt på standard forvaltning for arbeidstakeren, på pensjonskapital fra nåværende arbeidsforhold, om arbeidstakeren hadde blitt hos arbeidsgivers pensjonsselskap.

Distinkt investeringskomponent

Innskuddsbaserte pensjonsordninger består av en forsikringskomponent (forsikring som gir rett til innskuddsfritak ved uførhet) og en investeringskomponent (premieinnbetalinger og avkastning på de innbetalte premiene). Arbeidsgruppen mener at spareelementet i en innskuddspensjonsordning er en såkalt distinkt investeringskomponent som skal dekomponeres fra forsikringskontrakten, jf. paragraf 11(b), paragraf B31 samt paragraf B32, og regnskapsføres i samsvar med IFRS 9, se punkt 2.4.

---

²⁸ Se note 22.

I henhold til paragraf B31 er en investeringskomponent distinkt dersom (a) investeringskomponenten og forsikringskomponenten ikke er svært sammenknyttet («highly interrelated») og (b) en kontrakt med tilsvarende vilkår selges, eller kan selges, separat i samme marked eller samme jurisdiksjon, enten av foretak som utsteder forsikringskontrakter eller av andre aktører.

Det fremgår av paragraf B32 at en investeringskomponent og en forsikringskomponent er svært sammenknyttet hvis (a) foretaket ikke kan måle en komponent uten å ta den andre i betraktning eller (b) poliseholderen ikke kan dra nytte av en komponent med mindre den andre også er til stede.

I en innskuddsordning kan foretaket måle forsikringen om innskuddsfritak uten å ta de oppsparte pensjonsmidlene i betraktning og vice versa. Vilkåret i paragraf B32(a) er følgelig ikke oppfylt. Heller ikke vilkåret i paragraf B32(b) er tilfredsstillt siden forsikringen om innskuddsfritak vil dekke fremtidige innbetalinger av premie uavhengig av pensjonskapitalen som er opptjent i ordningen og den opptjente pensjonskapitalen vil bli forvaltet frem til den er utbetalt som pensjon til medlemmet selv om medlemmet ikke er dekket av en forsikring om innskuddsfritak. Investeringskomponenten og forsikringskomponenten er således ikke svært sammenknyttet («highly interrelated»), jf. paragraf B31(a).

Spareelementet i en innskuddsordning vil dermed være en distinkt investeringskomponent hvis også vilkåret i paragraf B31(b) er oppfylt. Innføringen av egen pensjonskonto bidrar til å tydeliggjøre det naturlige skillet mellom investeringselementet og forsikringselementet i innskuddsordninger siden arbeidstakeren, som nevnt over, vil ha rett til å velge en annen pensjonsleverandør enn arbeidsgivers leverandør for å forvalte både sin tidligere og sin nåværende pensjonsopptjening. Forsikringen om innskuddsfritak blir liggende hos arbeidsgivers pensjonsselskap. Vilkåret i paragraf B31(b) er altså tilfredsstillt.

Det følger av drøftelsen over at spareelementet i en innskuddsordning er en distinkt investeringskomponent som skal dekomponeres fra forsikringskontrakten.

Uttalelser som kom til uttrykk på møtet i TRG²⁹ i februar 2018 bidrar, slik arbeidsgruppen ser det, til å underbygge oppfatningen om at spareelementet i en avtale om innskuddspensjon er en distinkt investeringskomponent som skal dekomponeres fra forsikringskontrakten. Se saksdokumentet³⁰ som IASBs administrasjon utarbeidet til møtet samt møtereferatet³¹.

TRG synes å være av den oppfatning at dersom en forsikringskontrakt inneholder flere forsikringsdekninger, skal de ulike dekningene behandles som separate kontrakter hvis det er overvekt av grunner som tilsier dekomponering. Dersom en tilsvarende betraktning legges til grunn i vurderingen

---

²⁹ Se note 4.

³⁰ [Agenda Paper 1](#).

³¹ [Summary of the Transition Resource Group for IFRS 17 Insurance Contracts meeting held on 6 February 2018](#).

av om investeringskomponenten i en avtale om innskuddspensjon skal dekomponeres fra forsikringskontrakten, vil man komme til at det er overvekt av grunner som taler for dekomponering.

TRG uttalte videre at hvis det er rent administrative grunner til at flere forsikringsdekninger inngår i samme kontrakt, kan det være hensiktsmessig å behandle de ulike dekningene i separate kontrakter. Arbeidsgruppen legger til grunn at tilsvarende vil gjelde i tilfeller der det hovedsakelig er administrative grunner til at en forsikringskomponent og en investeringskomponent inngår i samme kontrakt. Også dette trekker i retning av at investeringskomponenten skal dekomponeres fra forsikringskontrakten.

Målemodell

Forsikring om innskuddsfritak

Innskuddsfritak ved uførhet er en form for kollektiv uføredekning. Se punkt 4.6 om behandling av kollektiv uførepensjon.

Pensjonskapitalbevis

Pensjonskapitalbevis kan være med eller uten investeringsvalg, ha kort eller lang kontraktsgrense/dekningsperiode mv. Siden det finnes flere ulike varianter av pensjonskapitalbevis og de fleste pensjonskapitalbevis faller utenfor IFRS 17 fordi de ikke inneholder betydelig forsikringsrisiko eller er definert som investeringskontrakt med deltakende diskresjonære vilkår, se punkt 2.1, har arbeidsgruppen ikke foretatt en nærmere vurdering av hvilken målemodell som skal eller eventuelt kan anvendes for PKB som omfattes av IFRS 17.

4.5 Individuelle kontrakter med investeringsvalg

For individuelle kontrakter med investeringsvalg avgjør kunden hvordan sparemidlene skal plasseres og all avkastning av midlene tilfaller kunden. Kontraktene kan være i form av rente- og pensjonsforsikring eller kapitalforsikring.

4.5.1 Individuell rente- og pensjonsforsikring (IPA, IPS og livrente)

Om produktet

Individuell Pensjonsavtale (IPA) er en ordning for skattefavorisert individuell sparing til pensjon som ble avvirket i 2006, se punkt 4.2. Det kan følgelig ikke tegnes nye IPA-avtaler eller gjøres nye innskudd på gamle IPA-avtaler. I 2008 ble det innført en ny ordning for skattefavorisert individuell sparing til pensjon - Individuell Pensjonssparing (IPS), se punkt 4.3. Gjeldende IPS-ordning ble etablert i november 2017, og avløste den opprinnelige IPS-ordningen fra 2008. Den vesentligste endringen som ble gjort i IPS-ordningen i 2017 er knyttet til beskatning ved uttak fra ordningen.

Individuell livrente er et forsikringsprodukt som gir rett til løpende utbetaling i et avtalt tidsrom.

Det kan være knyttet betydelig forsikringsrisiko til IPA-avtaler, IPS-avtaler etablert etter 2008-reglene og livrenter. Forsikringsrisikoen kan f.eks. være i form av ekstra utbetaling ved død, tilknyttet

uførepensjon eller, i avtaler uten begunstivelse ved død, tilført livsgevinst³². Livrenter med garantert tilbakebetalingsbeløp (TBT) vil alltid eksponere foretaket for betydelig forsikringsrisiko ved tegning, fordi saldo i perioder kan falle under det garanterte tilbakebetalingsbeløpet. Kontrakter som tilfredsstillende kravet i IFRS 17 om betydelig forsikringsrisiko, skal behandles etter standarden.

IPS-avtaler som er inngått etter regelverket som ble etablert i november 2017 er uten forsikringsrisiko slik dette begrepet er definert i IFRS 17 og faller derfor i utgangspunktet utenfor standardens virkeområde. IFRS 17 skal likevel benyttes dersom kontrakten inkluderer diskresjonære elementer av vesentlig betydning og foretaket også utsteder forsikringskontrakter, se punkt 2.1.

Målemodell

Omfanget av individuelle kontrakter med investeringsvalg som skal behandles etter IFRS 17 på grunn av at de inneholder betydelig forsikringsrisiko eller er definert som investeringskontrakt med deltakende diskresjonære vilkår er lite.

Arbeidsgruppen har på denne bakgrunn ikke foretatt en nærmere vurdering av slik avtaler, utover at det forventes at aktuell målemodell vil være VFA eller PAA.

4.5.2 Individuell kapitalforsikring

Om produktet

Individuell kapitalforsikring med investeringsvalg er et kombinert investerings- og forsikringsprodukt som markedsføres under ulike navn. Fondskonto benyttes her som en samlebetegnelse på disse kontraktene. Det er knyttet et forsikringselement til fondskontoen som gir utbetaling ved dødsfall. Forsikringselementet er som regel lite. Forsikringstillegget utgjør vanligvis 1 prosent av sparesaldo (5 prosent hos noen foretak).

Det fremgår av paragraf B23 at dersom det i henhold til en kontrakt utbetales en erstatning ved dødsfall som overstiger beløpet som skal betales ved overlevelse, er kontrakten en forsikringskontrakt med mindre tilleggsytelsen ved dødsfall er ubetydelig. Vurderingen skal gjøres under henvisning til den enkelte kontrakt og ikke en hel kontraktportefølje. Det er ikke nærmere konkretisert hvordan formuleringen «med mindre tilleggsytelsen ved dødsfall er ubetydelig» skal forstås.

Arbeidsgruppen antar at hvis forsikringstillegget utgjør 5 prosent av sparesaldo eller mindre, er tilleggsytelsen ved dødsfall å anse som ubetydelig etter IFRS 17. Videre mener arbeidsgruppen at det er en nærliggende forståelse av IFRS 17 at kontrakter med et forsikringstillegg på mellom 5 og 10 prosent av sparesaldo skal underlegges en skjønnsmessig vurdering. Kontrakter med et forsikringstillegg på 10 prosent av sparesaldo eller høyere vil etter dette omfattes av standarden.

Målemodell

Se punkt 4.5.1 over.

---

³² Se note 22.

4.6 Kollektiv uføre- og etterlattepensjon

Om produktet

Kollektiv uførepensjon gjennom arbeidsgiver er kontrakter som sikrer månedlig utbetaling av uførepensjon ved uførhet før ordinær pensjonsalder. Pensjonen utbetales vanligvis etter at et medlem har vært sykmeldt i ett år, og retten til sykepenger fra folketrygden opphører. Forsikringselementet i en kollektiv uførepensjonsordning går på hvorvidt og når det enkelte medlem blir helt eller delvis ufør. Dette omtales som uførerisiko.

Kollektiv etterlattepensjon gjennom arbeidsgiver er kontrakter som gir utbetaling til etterlatte dersom medlemmet dør før ordinær pensjonsalder. Pensjonen til livsledsager kan vare livet ut, eller tilpasses et bestemt antall år, mens barnepensjon kan vare frem til barna fyller 18 eller 21 år. Forsikringselementet i en etterlattepensjon er knyttet til hvorvidt det enkelte medlem vil dø i løpet av dekningsperioden. Dette omtales som dødsrisiko.

Kollektiv uføre- og etterlattepensjon inneholder betydelig forsikringsrisiko. IFRS 17 gjelder derfor for disse kontraktene.

Kontraktens grense og dekningsperiode

I et saksdokument³³ som IASBs administrasjon utarbeidet til møtet i TRG³⁴ i september 2018 drøftes dekningsperiode for et lignende produkt (uføredekning). Det konkluderes med at foretaket i utgangspunktet som et prinsippvalg kan legge til grunn kort eller lang dekningsperiode. Foretaket må avklare om det er kort eller lang dekningsperiode som best gjenspeiler foretakets leveranse av tjenester til kunden.

I alternativet med kort dekningsperiode er den forsikrede hendelsen at noen medlemmer blir uføre i perioden risikopremien gjelder for. Forpliktelsen for gjenværende dekning måler foretakets forpliktelse til å dekke gyldige krav knyttet til uføretilfeller som ennå ikke har inntruffet. Forpliktelsen for inntrådte krav måler foretakets forpliktelse til å dekke gyldige krav fra medlemmer som har blitt uføre så lenge uførheten vedvarer. Utbetalingens størrelse er usikker og underlagt forsikringsrisiko. Det er tatt hensyn til denne usikkerheten ved at det etter IFRS 17 skal inngå en risikojustering for ikke finansiell risiko i målingen av forpliktelsen for inntrådte krav.

I alternativet med lang dekningsperiode er det to forsikrede hendelser. Den ene forsikrede hendelsen er at noen medlemmer blir uføre i perioden risikopremien gjelder for. Den andre forsikrede hendelsen er at medlemmer som allerede er uføre forblir uføre og dermed kan melde inn gyldige krav til foretaket også i etterfølgende perioder. Forpliktelsen for gjenværende dekning måler foretakets forpliktelse til å dekke gyldige krav for fremtidige perioder med uførhet både fra medlemmer som allerede er uføre og fra medlemmer som ennå ikke har blitt uføre. Forpliktelsen for inntrådte krav måler foretakets forpliktelse til å gjøre opp krav som allerede er fremsatt av medlemmer som er uføre.

---

³³ [Agenda Paper 1](#).

³⁴ Se note 4.

Det er i nevnte saksdokument pekt på at etter IFRS 17 skal tilflyttede uføretilfeller (faktisk uføre) ved skifte av forsikringsleverandør regnskapsføres som forpliktelse for gjenværende dekning, jf. paragraf B5 og paragraf B93. Følgelig er dekningsperioden lang for slike kontrakter.

I omtalen under er det antatt at foretaket har lagt til grunn lang dekningsperiode for kollektiv uførepensjon, men som det fremkommer over er det også mulig å legge til grunn kort dekningsperiode.

Kontraktens grense kort. Det vil si at det enten er 12 måneder risikopremie, eller 4 måneder risikopremie alt etter som det er praksis (vurdering etter paragraf 2 i standarden («entities business practises»)) eller forsikringsvirksomhetsloven § 3-5 som er avgjørende. Tilhørende fremtidige premier ved forsikringstilfeller skal også inkluderes, herunder elementer som administrasjon, forvaltning og eventuell rentegarantipremie på uføre.

Perioden frem til all ytelse er utbetalt til medlemmene i pensjonsordningen utgjør kontraktens dekningsperiode. For dette produktet eksisterer det et flyttemarked, og for å oppnå lik behandling av tilflyttede uføretilfeller og uføretilfeller som har oppstått i foretaket kan det, slik arbeidsgruppen ser det, være naturlig å legge lang dekningsperiode til grunn. Foretaket yter også investeringsrelatert serviceytelse både i risikoperioden og i uføreperioden (utbetalingsperioden).

Arbeidsgruppen antar at kollektive etterlattedekninger skal behandles etter tilsvarende regler som gjelder for kollektive uføredekninger.

Målemodell

Foretaket må avklare om det foreligger plikt til å benytte VFA som målemodell, dvs. om kontraktene er direkte deltakende kontrakter i henhold til paragraf B101(a)-(c) og inneholder «variable fee»-elementer, jf. paragraf B104, se punkt 2.5.

Paragraf B101(a) krever at kontraktsvilkårene angir at poliseholderen deltar i en klart identifisert portefølje av underliggende elementer.

Vilkåret i paragraf B101(a) anses tilfredsstillt. Se punkt 4.1 for nærmere argumentasjon.

Paragraf B101(b) krever at foretaket forventer å betale til poliseholderen et beløp som tilsvarer en betydelig andel av virkelig verdi-avkastningen på de underliggende elementene.

Vilkåret i paragraf B101(b) anses også oppfylt gjennom avkastningsresultatet.

Paragraf B101(c) krever at foretaket forventer at en betydelig andel av enhver endring i de beløp som skal betales til poliseholderen vil variere med endringer i virkelig verdi av de underliggende elementene.

Hvorvidt vilkåret i paragraf B101(c) kan være oppfylt, må avklares av det enkelte foretak. Det er krav om å foreta kvantitative beregninger over forsikringskontraktens varighet med utgangspunkt i et sannsynlighetsvektet gjennomsnitt, jf. paragraf B107.

GM eller eventuelt PAA er relevant målemodell hvis vilkåret i paragraf B101(c) ikke anses oppfylt.

Ikke-distinkt investeringskomponent

Arbeidsgruppen har diskutert hvorvidt det er mulig å definere at kollektiv uførepensjon inneholder en ikke-distinkt investeringskomponent etter IFRS 17, selv om denne ikke har en verdi på tegningstidspunktet. Verdien fastsettes først på utbetalingstidspunktet. Det har blitt anført at man bør se hen til hensikten med å definere en investeringskomponent, dvs. prinsippet om at utbetalinger som allerede er finansiert ikke bør fremkomme som forsikringskostnader i forsikringsresultatet. Forsikringsregelverket krever full fondering idet uførepensjonen blir løpende, og dette utgjør størstedelen av forsikringskostnaden. Det kan dermed argumenteres for at det fremstår som misvisende om utbetalinger fra disse midlene senere fremkommer som forsikringskostnad.

Flere av revisjonsselskapene synes å være av den oppfatning at kollektiv uførepensjon ikke inneholder en ikke-distinkt investeringskomponent etter IFRS 17, som følge av at utbetaling er avhengig av at noen faktisk blir uføre og at det er først da det foretas full fondering. På denne bakgrunn vil de fleste livsforsikringsforetak legge til grunn at for deknings uten overskuddsrett på risikoresultatet i risikoperioden er det ingen ikke-distinkt investeringskomponent for kollektiv uførepensjon og etterlattepensjon.

4.7 Individuell livsforsikring

Om produktet

Individuelle livsforsikringskontrakter gir utbetaling ved dødsfall, alvorlig sykdom eller uførhet. Kontraktene kan være i form av rentedekninger eller engangsutbetalinger. Avtalene er vanligvis uten overskuddsdeling mellom kunde og foretaket. Hele overskuddet tilfaller foretaket. Avtalene kan også være med overskuddsdeling.

Kontraktene tilfredsstiller kravet i IFRS 17 om betydelig forsikringsrisiko og skal derfor behandles etter standarden.

Målemodell

Individuelle livsforsikringskontrakter er, som nevnt over, som oftest uten overskuddsdeling.

Det kan være overskuddsdeling på rentedekninger som selges i dag når kontraktene blir løpende både på avkastningsresultat og risikoresultat.

Avtalene har kort kontraktsgrense siden det foreligger reprintsmulighet årlig.

Dekningsperioden er som regel ett år. Uføredekninger kan ha lang dekningsperiode, se nedenfor.

PAA kan brukes som målemodell hvis dekningsperioden er ett år eller kortere. PAA kan også anvendes som målemodell for kontrakter med dekningsperiode lengre enn ett år, hvis bruk av PAA med rimelighet forventes å resultere i en måling av forpliktelsen for gjenværende dekning som ikke avviker vesentlig fra den som ville ha fremkommet om GM hadde blitt benyttet.

GM skal brukes som målemodell dersom foretaket ikke kan eller eventuelt ikke ønsker å anvende PAA.

IFRS 17 tillater både kort og lang dekningsperiode for uføredekninger, se punkt 4.6. Foretaket må vurdere om det for individuell uførepensjon er kort eller lang dekningsperiode som best gjenspeiler foretakets leveranse av tjenester til kunden. Det er mulig å konkludere med at kollektiv uførepensjon og individuell uførepensjon har ulik dekningsperiode.

Kontrakter som følger gammel overskuddsmodell

Individuelle livsforsikringskontrakter med overskuddsdeling som er inngått før 2008 følger gammel overskuddsmodell, gitt at foretaket har valgt å skille ut disse kontraktene i egen portefølje, se punkt 4.2.

Gammel overskuddsmodell innebærer at kunden skal ha minimum 65 prosent av samlet resultat til fordeling, mens foretaket har rett til inntil 35 prosent av overskuddet.

Kontraktene har egenskaper som har mye til felles med de som gjelder for ytelsesbaserte pensjonsordninger i privat sektor, se punkt 4.1.

Avtalene har lang kontraktsgrense. Dette betyr at fremtidige premieinnbetalinger skal tas med i kontantstrømberegningen og det bygges opp en reserve bak den enkelte dekning.

Dekningsperioden er lang både for rentedekninger og engangsutbetalinger.

Foretaket må avklare om det foreligger plikt til å benytte VFA som målemodell, dvs. om kontraktene er direkte deltakende kontrakter i henhold til paragraf B101(a)-(c) og inneholder «variable fee»-elementer, jf. paragraf B104, se punkt 2.5.

Vilkårene i paragraf B101(a), paragraf B101(b) og paragraf B104 anses tilfredsstillt. Se punkt 4.2 for nærmere argumentasjon.

Etter arbeidsgruppens vurdering kan vilkåret i paragraf B101(c) være oppfylt. Dette må imidlertid avklares av det enkelte foretak. Det er krav om å foreta kvantitative beregninger, jf. paragraf B107.

GM skal benyttes som målemodell hvis vilkåret i paragraf B101(c) ikke anses tilfredsstillt.

4.8 Hybridpensjon

Om produktet

Alderspensjon

Hybridpensjon etter lov om tjenstepensjon er en kombinasjon av innskuddspensjon og ytelsespensjon.

I opptjeningstiden er hybridpensjon i hovedsak som en innskuddsordning. Innskuddene utgjør en prosentvis andel av lønn, men for å sikre lik pensjon for kvinner og menn er det høyere sparing for kvinner.

Arbeidsgiver kan velge mellom tre forskjellige typer hybridpensjon, som gir ulike måter å beregne avkastning på:

- G-regulering, som betyr at pensjonsbeholdningen stiger i takt med økningen i folketrygdens grunnbeløp (G). G reguleres i takt med lønnsutviklingen i samfunnet.
- 0-garanti, som betyr at pensjonsplasseringene ikke kan gi tap fra år til år (minste årlige avkastning skal være lik 0 prosent).
- Fritt investeringsvalg, som betyr at pensjonen stiger og synker i takt med utviklingen i de fondene/spareprofilene som arbeidstakeren har valgt.

Når pensjonen skal utbetales, deles pensjonsbeholdningen på forventet levealder for medlemmets årskull. Utbetalingen er vanligvis livsvarig. Dersom medlemmet dør i spareperioden eller i utbetalingsperioden, vil resterende midler bli tilført forsikringskollektivet.

Forsikringselementet er i hovedsak knyttet til opplevelsesrisiko³⁵. I tillegg kan det være knyttet uførerisiko og/eller dødsrisiko til avtaler om hybridpensjon, se neste punkt.

Avtaler om hybridpensjon vil være å betrakte som forsikringskontrakter etter IFRS 17 siden kontraktene inneholder betydelig forsikringsrisiko.

Innskuddsfritak ved uførhet, uførepensjon og etterlattepensjon

Bedrifter som har hybridpensjon, er lovpålagt å tegne forsikring som ved uførhet gir rett til innskuddsfritak i samsvar med den faktiske graden av uførhet, jf. tjenstepensjonsloven § 2-1 annet ledd. Denne forsikringen innebærer at foretaket overtar bedriftens innbetaling til pensjonsavtalen for medlemmer som blir uføre.

Bedriften kan i tillegg tegne særskilt forsikring som kan gi uførepensjon til medlemmer som helt eller delvis mister inntektsevnen. Videre kan bedriften også tegne særskilt forsikring som kan gi rett til ytelser til etterlatte av medlemmer som dør.

Uføredeknninger som er tilknyttet en hybridpensjonsordning kan behandles som en del av hybridpensjonsavtalen, altså som en del av kontrakten, eller som separate kontrakter, se punkt 4.6. Etterlattedekninger som er tilknyttet en hybridpensjonsordning behandles alltid sammen med hybridpensjonsavtalen.

Pensjonsbevis

Når et medlem slutter i en bedrift som har hybridpensjon, får medlemmet med seg et pensjonsbevis som viser hvor stor pensjonsbeholdning medlemmet har opptjent i arbeidsforholdet, jf. tjenstepensjonsloven § 6-2 første ledd. Den videre utviklingen av denne pensjonen avhenger av hvilken avkastning pensjonskapitalen har, og hvilke garantier som eventuelt ligger i avtalen.

---

³⁵ Se note 15.

Hybridpensjonsavtaler og pensjonsbevis utgjør en enkelt kontrakt

Arbeidsgruppen mener at hybridpensjonsavtaler og pensjonsbevis som utgår fra slike avtaler skal behandles som en enkelt kontrakt etter IFRS 17. Se punkt 4.1 for nærmere argumentasjon.

Kontraktens grense og dekningsperiode

Arbeidsgruppen mener at hybridpensjon har lang kontraktsgrense etter IFRS 17 siden foretaket ikke kan reprise hele kontrakten³⁶. Se punkt 4.1 for nærmere argumentasjon.

Lang kontraktsgrense innebærer at foretaket må inkludere alle IFRS 17 definerte kontantstrømmer fra både hybridpensjonsavtalen og tilhørende pensjonsbevis i forpliktelsen i balansen. Kontantstrømmene over hele den forventede levetiden til kontrakten, herunder fremtidig overskuddsdeling, må tas med.

Dersom hybridpensjonsordningen gir rett til etterlattepensjon, skal også kontantstrømmer knyttet til denne dekningen inngå i kontantstrømberegningen. Tilsvarende gjelder uførepensjon hvis foretaket behandler disse dekningene sammen med hybridpensjonsavtalen.

Perioden frem til all ytelse er utbetalt til medlemmene i pensjonsordningen utgjør kontraktens dekningsperiode. Dette følger for alderspensjon av at forsikringselementet er knyttet til opplevelsesrisiko. Se også her punkt 4.1 for nærmere argumentasjon.

Målemodell

Foretaket må avklare om det foreligger plikt til å benytte VFA som målemodell, dvs. om kontraktene er direkte deltakende kontrakter i henhold til paragraf B101(a)-(c) og inneholder «variable fee»-elementer, jf. paragraf B104, se punkt 2.5.

Paragraf B101(a) krever at kontraktsvilkårene angir at poliseholderen deltar i en klart identifisert portefølje av underliggende elementer.

Vilkåret i paragraf B101(a) anses tilfredsstilt. Se punkt 4.1 for nærmere argumentasjon.

Paragraf B101(b) krever at foretaket forventer å betale til poliseholderen et beløp som tilsvarer en betydelig andel av virkelig verdi-avkastningen på de underliggende elementene.

Også vilkåret i paragraf B101(b) anses oppfylt. Se punkt 4.1 for nærmere argumentasjon.

Paragraf B101(c) krever at foretaket forventer at en betydelig andel av enhver endring i de beløp som skal betales til poliseholderen vil variere med endringer i virkelig verdi av de underliggende elementene.

Etter arbeidsgruppens vurdering kan vilkåret i paragraf B101(c) være tilfredsstilt. Dette må imidlertid avklares av det enkelte foretak. Det er krav om å foreta kvantitative beregninger, jf. paragraf B107. Se punkt 4.1 for nærmere argumentasjon.

---

³⁶ Se dog note 11.

Hybridpensjon inneholder «variable fee»-elementer. Se også her punkt 4.1 for nærmere argumentasjon.

GM skal benyttes som målemodell hvis vilkåret i paragraf B101(c) ikke anses oppfylt.

Ikke-distinkt investeringskomponent

Arbeidsgruppens flertall³⁷ forstår standarden slik at hybridpensjonsavtaler, herunder pensjonsbevis, inneholder en såkalt ikke-distinkt investeringskomponent. Se punkt 4.1 for nærmere argumentasjon.

4.9 Offentlige pensjonskontrakter

Om produktet

Offentlig tjenestepensjon (OfTP) er en ytelsespensjonsordning for arbeidstakere i offentlig sektor. Tradisjonelt har ordningen garantert at alderspensjonen fra tjenestepensjon og folketrygden samlet sett utgjør 66 prosent av sluttlønn ved 30 års opptjening (bruttopensjonsordning). I forbindelse med pensjonsreformen, som trådte i kraft i 2011, ble det innført bl.a. samme levealdersjustering på tjenestepensjonsordningen som anvendes på folketrygdpensjonen. Alderspensjonen er livsvarig og OfTP omfatter også en tidligpensjonsordning (AFP), uførepensjon, ektefellepensjon og barnepensjon.

OfTP ble endret fra 2020. Arbeidstakere som er født før 1963 har beholdt den gamle modellen (utført som en bruttoordning). Den nye opptjeningsmodellen gjelder for alle som er født 01.01.1963 eller senere. Det er en påslagsordning hvor arbeidstakeren tjener opp alderspensjon i en pensjonsbeholdning etter tilsvarende modell som i den nye folketrygden. Grunnlaget for opptjening til alderspensjon er den lønnen arbeidstakeren til enhver tid har. Opptjeningen er ikke begrenset til 30 år, men er basert på prinsippet om alleårsopptjening.

Offentlig tjenestepensjon har ikke fripoliser. Arbeidstakere som slutter i stillingen, får en oppsatt rettighet som reguleres med grunnbeløpet i folketrygden (G) frem til pensjonsalder. Alderspensjon under utbetaling reguleres med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst. Ektefellepensjon og uførepensjon reguleres med lønnsvekst til 67 år og med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst etter 67 år. Reguleringer betales av arbeidsgiver. Dersom arbeidsgiver går konkurs eller foretaket blir nedlagt, vil Sikringsordningen overta ansvaret for finansieringen av reguleringer av opptjente rettigheter.

Produktet OfTP i kommunal sektor er definert i tariffavtalen i kommunal sektor, og kommunen eller bedriften er ansvarlig for å tilby sine ansatte OfTP etter denne tariffavtalen. Kommunen/bedriften kan inngå avtale med en forsikringsgiver for å ivareta kommunens/bedriftens ansvar om OfTP mot å betale inn årlige premier til forsikringsgiver.

Poliseholder eller forsikringstaker er definert som den part, som har rett til kompensasjon etter en forsikringskontrakt, hvis en forsikret hendelse inntreffer, se punkt 2.2 over. For OfTP omfatter begrepet «poliseholder» alle forsikrede, dvs. ansatte, tidligere ansatte (de med oppsatte rettigheter) og

---

³⁷ Se note 6.

pensjonister. Utbetalinger fra og til premiefondet anses som utbetalinger til poliseholderen ettersom arbeidsgiveren betaler premier på vegne av poliseholder.

For gjensidige forsikringsforetak inkluderes også arbeidsgiver (kommune/bedrift) i begrepet «poliseholder» i tråd med standardens definisjon av gjensidighet, jf. paragraf BC265: «A defining feature of an insurer that is a mutual entity is that the most residual interest of the entity is due to a policyholder and not a shareholder».

Kontraktens grense og dekningsperiode

Vurderinger av kontraktens grense og dekningsperiode for OfTP vil være de samme som gjelder for ytelsesbaserte pensjonsordninger i privat sektor. Se punkt 4.1 for nærmere argumentasjon. Arbeidsgruppens vurdering er at kontraktens grense også for OfTP er lang³⁸.

Målemodell

Foretaket må avklare om det foreligger plikt til å benytte VFA som målemodell, dvs. om kontraktene er direkte deltakende kontrakter i henhold til paragraf B101(a)-(c) og inneholder «variable fee»-elementer, jf. paragraf B104, se punkt 2.5.

Ikke-gjensidige forsikringsforetak

Paragraf B101(a) krever at kontraktsvilkårene angir at poliseholderen deltar i en klart identifisert portefølje av underliggende elementer. For et ikke-gjensidig forsikringsforetak vil OfTP kontraktene ha en andel av forsikringsforetakets netto eiendeler (verdi) som vil være klart definert underliggende midler, jf. paragraf B106. Netto eiendeler inkluderer premiefondet, da dette kan brukes i henhold til § 10-3 i foretakspensjonsloven, og det vil da tilfalle poliseholderen. Overføring fra premiefondet til kommunen eller bedriften kan gjøres i henhold til § 10-4 i foretakspensjonsloven. Det er begrensninger på når og hvor mye som kan overføres til kommunen/bedriften.

Vilkåret i paragraf B101(a) anses dermed tilfredsstilt.

Paragraf B101(b) krever at foretaket forventer å betale til poliseholderen et beløp som utgjør en betydelig andel av virkelig verdi-avkastningen på de underliggende elementene.

Nettoverdien vil være gjenstand for utbetaling eller overføring til premiefond til nåværende eller fremtidige poliseholdere. Det vil kun være et spørsmål om når utbetalingen eller overføringen til premiefond vil skje. Poliseholderen har krav på nettoverdien og verdiutviklingen av denne.

Også vilkåret i paragraf B101(b) anses følgelig oppfylt.

Paragraf B101(c) krever at foretaket forventer at en betydelig andel av enhver endring i de beløp som skal betales til poliseholderen vil variere med endringer i virkelig verdi av de underliggende elementene.

---

³⁸ Se dog note 11.

Nettoverdien vil i all hovedsak påvirkes av verdiendringer på underliggende eiendeler og forpliktelser. Siden poliseholderen har krav på nettoverdien, vil vilkåret i paragraf B101(c) være tilfredsstillt.

OfTP inneholder «variable fee»-elementer, jf. paragraf B104. Foretaket mottar en rentegarantipremie som er fastsatt på bakgrunn av premiereserven. Det er en indirekte sammenheng mellom rentegarantipremien og verdiendringene på underliggende eiendeler. I tillegg kan også forvaltningspremie utgjøre et «variable fee»-element, se punkt 4.1.

Konklusjonen blir at OfTP hos et ikke-gjensidig forsikringsforetak oppfylder kriteriene i paragraf B101(a)-(c) og følgelig er direkte deltakende kontrakter i henhold til standarden. Kontraktene inneholder «variable fee»-elementer, jf. paragraf B104. Det er dermed krav om å bruke VFA som målemodell.

Gjensidige forsikringsforetak

For et gjensidig forsikringsforetak hvor arbeidsgiver (kommune/bedrift) er inkludert i begrepet «poliseholder», vil OfTP kontraktene ha en andel av forsikringsforetakets netto eiendeler (verdi) som vil være klart definert underliggende midler.

Vilkåret i paragraf B101(a) anses dermed tilfredsstillt.

Nettoverdien vil være gjenstand for utbetaling eller overføring til premiefond til nåværende eller fremtidige poliseholdere. Det vil kun være et spørsmål om når utbetalingen eller overføringen til premiefond vil skje. Poliseholderen har krav på nettoverdien og verdiutviklingen av denne.

Også vilkåret i paragraf B101(b) anses følgelig oppfylt.

Nettoverdien vil i all hovedsak påvirkes av verdiendringer på underliggende eiendeler og forpliktelser. Siden poliseholderen har krav på hele nettoverdien, vil vilkåret i paragraf B101(c) være tilfredsstillt.

OfTP inneholder «variable fee»-elementer, jf. paragraf B104. Foretaket mottar en rentegarantipremie som er fastsatt på bakgrunn av premiereserven. Det er en indirekte sammenheng mellom rentegarantipremien og verdiendringene på underliggende eiendeler. I tillegg kan også forvaltningspremie utgjøre et «variable fee»-element, se punkt 4.1.

Konklusjonen blir at OfTP hos et gjensidig forsikringsforetak oppfylder kriteriene i paragraf B101(a)-(c) og følgelig er direkte deltakende kontrakter i henhold til standarden. Kontraktene inneholder «variable fee»-elementer, jf. paragraf B104. Det er dermed krav om å bruke VFA som målemodell.

4.10 Personalforsikring

Om produktet

Personalforsikring er en kollektiv forsikring arbeidsgivere eller foreninger tegner for sine ansatte eller medlemmer. Personalforsikringer kan være i form av gruppelevsforbikring, yrkesskadeborsikring, ulykkesborsikring, behandlingsborsikring, forsikring ved kritisk sykdom mv.

Personalforsikringer tilfredsstillor kravet i IFRS 17 om betydelig forsikringsrisiko. IFRS 17 gjelder derfor for disse kontraktene.

Målemodell

Personalforsikringer har kort kontraktsgrense siden det foreligger reprintsmulighet årlig.

Dekningsperioden tilsvarer ett år. Dette betyr at foretaket kan bruke PAA som målemodell. GM skal benyttes som målemodell hvis foretaket ikke ønsker å anvende PAA.